

Az (N)MR(I) módszer elve és diagnosztikai alkalmazásai

***Dr.Fidy Judit
2019 április 17***

Az atommag mágneses rezonancia jelensége, és alkalmazása:

- (NMR spektroszkópia)***
- MR képalkotó diagnosztikai módszer (MRI)***

Ábrák: Kastler–Patay: MRI orvosoknak, Folia Neuroradiologica, 1993

Eladó: Dr. Juriga Dávid
E-mail: juriga.david@med.semmelweis-univ.hu

I. A mag mágneses rezonancia jelensége

1. Történelmi háttér – jelenség és alkalmazások

NMR –spektroszkópia:

- Pauli: 1924 elméleti alapok
- Rabi: 1936 Mágneses magrezonancia (1937:Nobel-díj)
- Bloch, Purcell: 1946 első kísérletek → 1952: Nobel-díj

EPR -Electron Paramagnetic Resonance

- **elektron** – spektroszkópiai módszer

- magyarul: **ESR** Elektron-Spin Rezonancia-(spektroszkópia)

MRI-Magnetic Resonance Imaging

Damadian: 1969 rákos és egészséges szövet

Lauterbur: 1973 első élő felvétel

Damadian: 1977 első rétegvizsgálat

1980: első emberi agyvizsgálat

Felix Bloch
1912–1977

Edward Mills Purcell
1906–1983

Első ismert emberi MR kép
1977. Minkoff

2. Az elektron impulzusmomentumának kvantált viselkedése

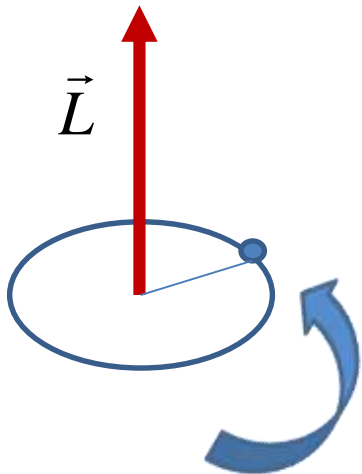
Nagysága kvantált:

$$|\vec{L}| = L = \frac{h}{2\pi} \sqrt{l(l+1)}$$

h: Planck állandó
 $l = 0, 1, 2, \dots, n-1$ mellékkvantumszám

Modell: pályáján „körbe forgó” elektron
(m tömeg, v sebesség, r pályasugár) mozgásához tartozó impulzusmomentum vektor nagysága:

$$\vec{L} = \vec{r} \times m\vec{v}$$

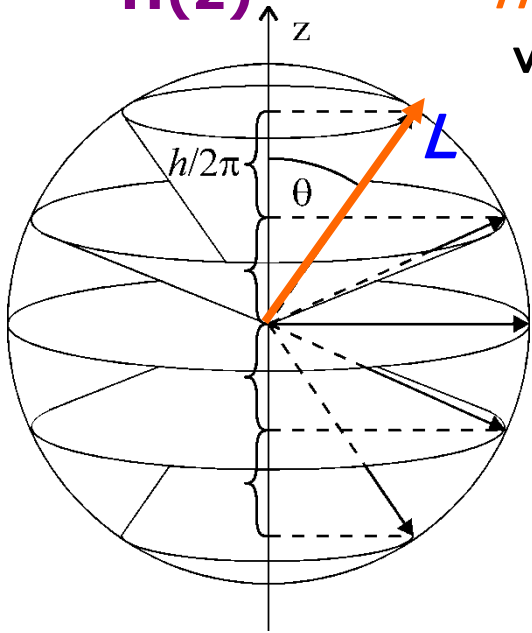

L iránya is kvantált:

$$L \cos \Theta = L_z = \frac{h}{2\pi} m_l$$

Mágneses kvantumszám $2l+1$ -féle
($m_l = 0, +1, -1, \dots, +l, -l$)

H(z)

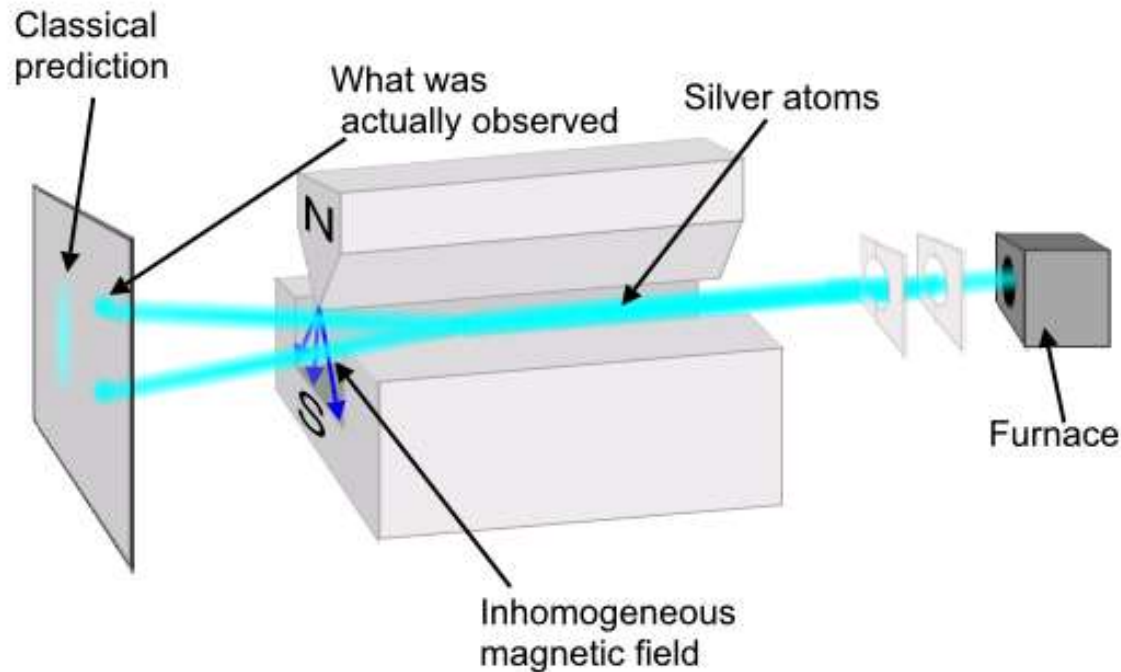

H(z) mágn. térhez viszonyítva csak meghatározott irányok

Pl. $l = 2 \rightarrow 5$ -féle irány
 L_x és L_y nem meghatározott

2. Az elektron spin kvantumszáma

Stern-Gerlach kísérlet

Részecskék belső impulzusmomentummal rendelkeznek

3. A spin-momentum viselkedése

A saját impulzusmomentum (spin-momentum) $\vec{S}$ viselkedése azonos az elektron-pályákhoz tartozó impulzusmomentum $\vec{L}$ kvantált viselkedésével

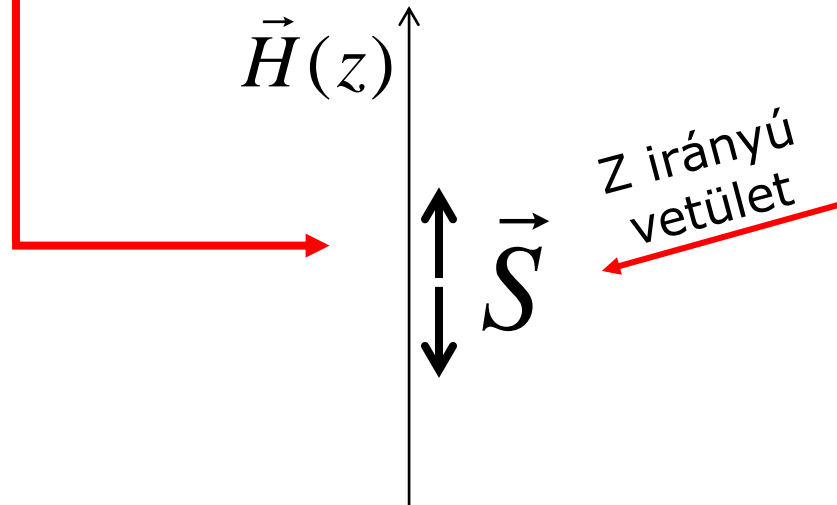
Nagysága :

$$|\vec{S}| = S = \frac{h}{2\pi} \sqrt{S(S+1)} \quad S=1/2$$

Íránya kvantált:

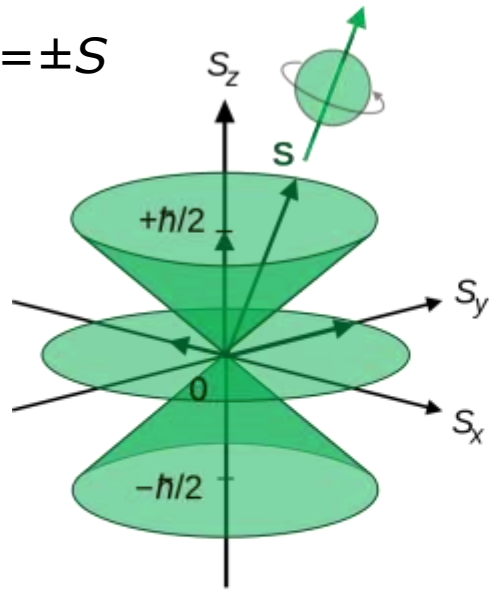
$$S \cos \Theta = S_z = \frac{h}{2\pi} m_S \quad m_S = \pm S$$

m_S : spinhez rendelt mágneses kvantumszám $2S+1$ -féle értéket vehet fel $\rightarrow$ **2-féle beállítás**

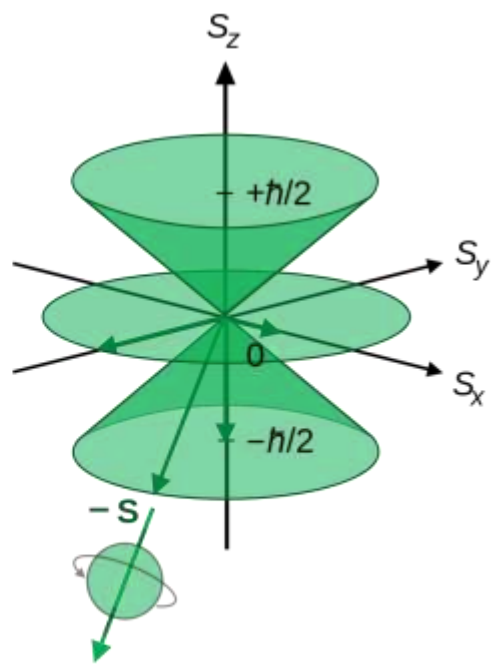

Töltött részecskék

Mágneses momentum!

$$|\uparrow\rangle \equiv \left| +\frac{1}{2} \right\rangle$$

$$|\downarrow\rangle \equiv \left| -\frac{1}{2} \right\rangle$$

4. Mágneses dipólus-momentum leírása töltéssel rendelkező részecskénél

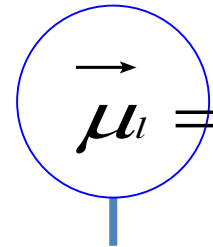
Impulzusmomentum $\sim$ körmozgás

Töltés körmozgása = köráram

Mágneses dipólus

e: elektron töltése

m: elektron tömege

$$\vec{\mu}_l = -\frac{e}{2m} \vec{L}$$

Mágneses momentum vektor

Iránya párhuzamos az impulzusmomentummal, de
Iránykvantálás irányítottsága ellentétes

A spin-momentumhoz is tartozik mágneses momentum!

$$\vec{\mu}_s = -\frac{e}{2m} g \vec{S}$$

g: g-faktor

Elektron esetében 2

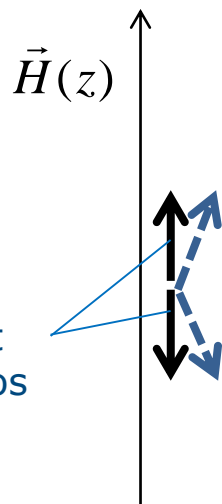
$$|\vec{\mu}_s| = \frac{e}{2m} 2 |\vec{S}| = \frac{e}{2m} 2 \frac{h}{2\pi} \sqrt{s(s+1)}$$

s: 1/2

A spin-mágneses momentum iránykvantáltsága

$$\vec{\mu}_{s,z} = -\frac{e}{2m} 2\vec{S}_z = -\frac{e}{2m} 2 \frac{h}{2\pi} m_s = -\frac{e}{2m} \frac{h}{\pi} m_s$$

$$m_s = \pm \frac{1}{2}$$

2 irány
z-irányú vetület
nagysága azonos

Az elektron spin állapotához tartozó saját
mágneses momentum „z” irányú
vetületének nagysága **Bohr magneton**:

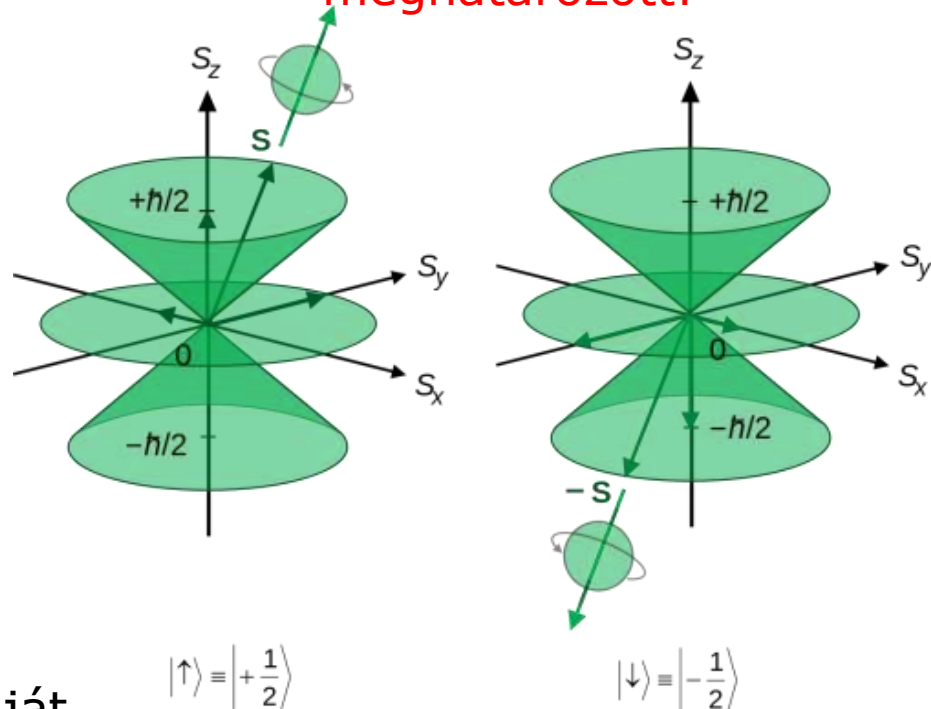
$$\mu_B = \frac{e\hbar}{2m_e}$$

e : elektron töltése

$\hbar$: redukált Planck-konstans

m_e : elektron tömege

xy-síkra vett vetülete nem
meghatározott!

5. Az atommagok spin-állapottal rendelkeznek, hasonlóság az elektronnal

Elektron saját impulzusmomentuma: **Spin!** ($S_e = \pm 1/2$)

Az atommagok alkotói:

protonok és neutronok

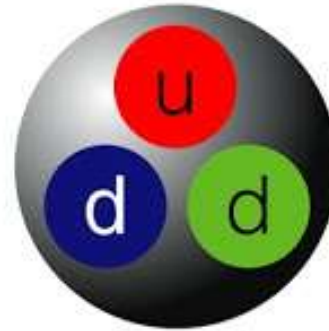
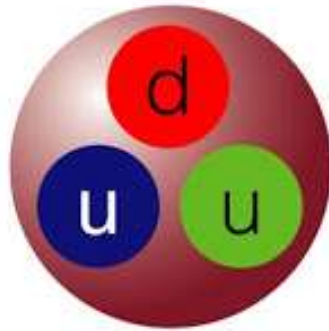
P

N

$$S_N = S_P = 1/2$$

A proton is composed of 2 up quarks (u) and 1 down quark (d).

A neutron is composed of 1 up quark (u) and 2 down quarks (d).

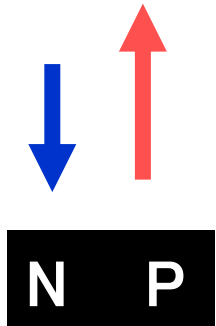
Total charge:
 $+ 2/3 + 2/3 - 1/3 = +1$

Total charge:
 $+ 2/3 - 1/3 - 1/3 = 0$

kvarkok: $1/2$ spin-kvantumszámú, tömeggel és elektromos töltéssel bíró alkotók

Az atommagok spin-állapotához tartozó mágneses momentum

Neutron és Proton mágneses momentuma

Írányitottságuk ellentétes, és $\mu_N < \mu_P$

$$|\vec{\mu}_{e,z}| = 2 * s * \mu_B = \mu_B$$

$$|\vec{\mu}_{N,z}| = 2 * s * \underline{(1.91)} * \mu_g$$

$$|\vec{\mu}_{P,z}| = 2 * s * \underline{(2.79)} * \mu_g$$

$$\mu_g = \frac{eh}{4\pi m_n}$$

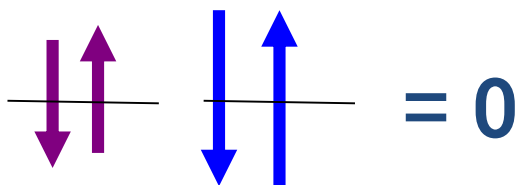
**Giromágneses
konstans**

$$m_p \sim 1840 m_e !!$$
$$\mu_g \ll \mu_B$$

A nukleonok mágneses momentuma jóval kisebb, mint az elektroné

Több nukleonból álló atommagok spin-mágneses momentuma

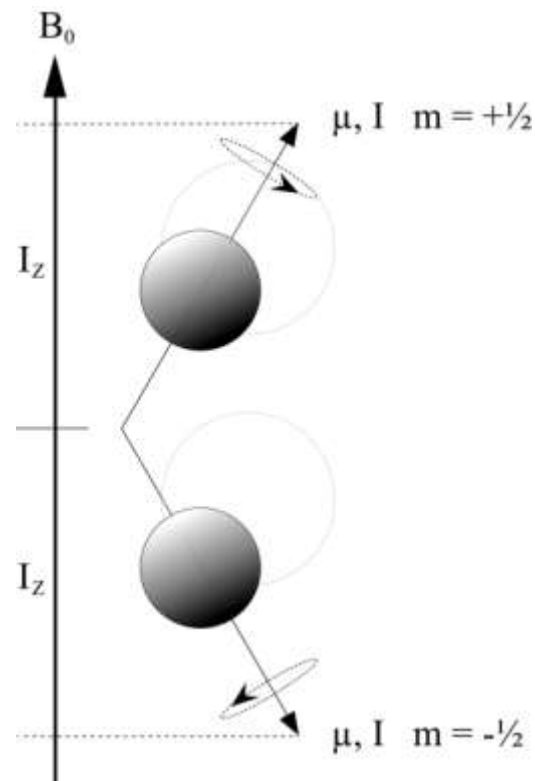
több nukleon, párosával
energiaszinteken,
ellentétes spinnel

${}^3_1\text{H} \rightarrow \text{két.} \cdot \text{neutron} \rightarrow \sum \vec{\mu}_N = 0$
 $\rightarrow \rightarrow \text{egy.} \cdot \text{proton} \rightarrow \mu_{\text{mag}} = \mu_P = 2.79\mu_g \approx 3\mu_g$

$$\vec{\mu}_N \approx -\frac{2}{3} \vec{\mu}_P$$

A páros számú nukleonok ellentétes
momentumai közömbösítik egymást

**A mag momentuma $\neq 0$,
ha a protonok v. neutronok száma ptl. szám**

A H-atommag (proton) - momentum jelentősége:

μ_p kiemelkedően nagy

Atommag	Előfordulás	Spin S	Mágneses dipól-momentum	Relatív MR érzékenység
^1H	99.985%	1/2	2.79	1
^2H	0.015%	1	0.85	0
^{12}C	98.89	0	-	0
^{13}C	1.11	1/2	0.7	0.016
^{14}N	99.63	1	0.4	0.001
^{19}F	100	1/2	2.63	0.83
^{16}O	99.759	0	-	0
^{31}P	0.037	1/2	1.13	0.066

Az anyagokban igen sok H van $\rightarrow$ eredő momentum nagy

Az élő szervezet atomjainak mágneses momentuma

*Milyen atommagoknak lesz jele mágneses kölcsönhatásban?
Diagnosztika → a szervezetben előforduló atommagok?
páratlan atomszámúak?*

^1H ^{13}C ^{19}F ^{23}Na ^{31}P

Sok legyen belőle!

**Atomok 2/3-a H!
Nagy mágneses momentum!**

Proton-MRI

6. A protonok mágneses momentuma mágneses térben iránykvantálást mutat → energetikailag is különböző állapotok

Klasszikus viselkedésű mágneses momentum energiája mágneses térben

$$E = E_0 - |\vec{B}| * |\vec{\mu}| * \cos \phi = E_0 - B\mu_z$$

Az energia mágneses tér nélkül

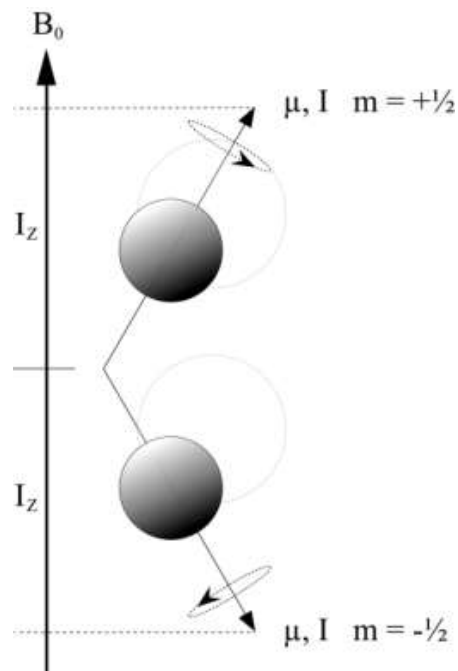
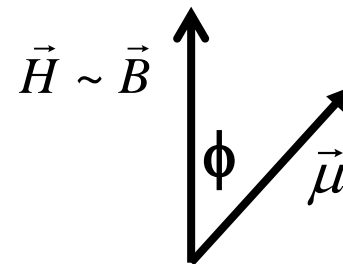
E csökken, ha $\cos \phi$ nő → a mágneses tér orientálja a momentumot **parallel irányba**

Kvantumos viselkedésű mágneses momentum kétféle orientáció

parallel és antiparallel orientációk → energia-különbség

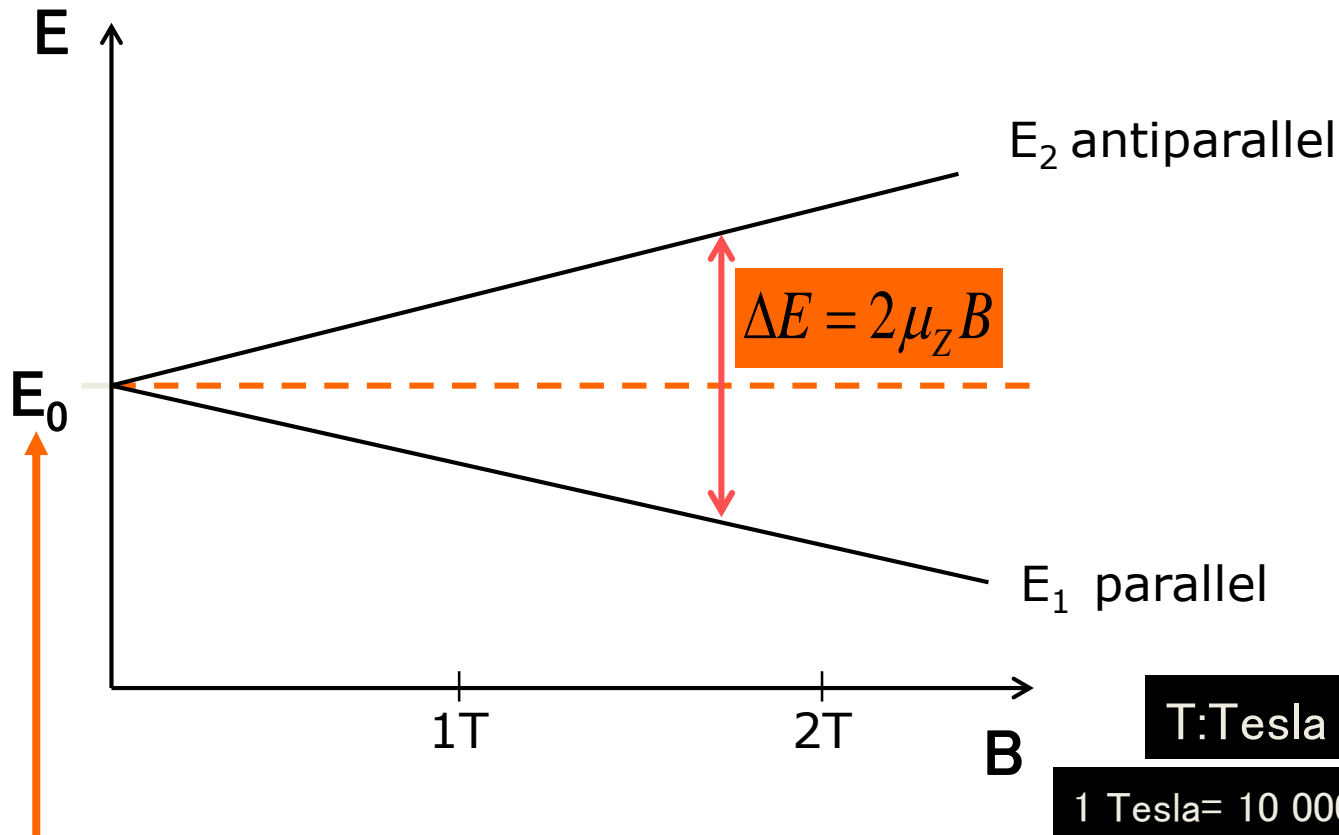
$$\begin{aligned} \Delta E &= E_2 - E_1 = (E_0 - E_{\text{mágn.2}}) - (E_0 - E_{\text{mágn.1}}) = \\ &= \mu B \cos \phi + \mu B \cos \phi = 2\mu_z B \end{aligned}$$

Zeeman –féle energiefelhasadás

Zeeman effektus – Zeeman felhasadás

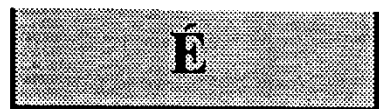
Kvantumos viselkedésű spin-mágneses momentumok mágneses térben kétféle orientációt vesznek fel, ezek energiában különböző állapotok, és az energiakülönbség lineárisan nő a mágneses tér nagyságával

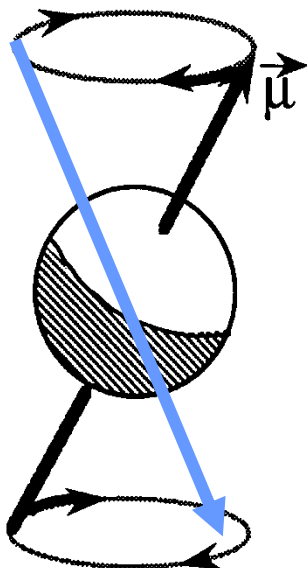
1 Tesla = 10 000 Gauss
Föld mágneses tere ~ 0.5 Gauss

mágneses tér nélkül:
 E_0 energia

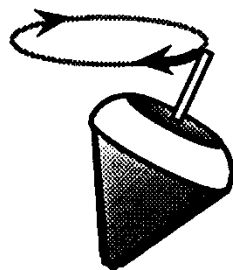
A proton-spin mágnesek orientációja **precessziós** mozgással történik

“parallel”
orientáció

E_1 állapot

E_2 állapot

“antiparallel”
orientáció

energetikailag kedvezőbb
 E_1 állapot

$$E_1 < E_2$$

Due to this, they have a magnetic field and can be seen as little bar magnets.

(<https://www.youtube.com/watch?v=p3WnFYBnghU&t=1s>)

A precesszió frekvenciáját a Zeeman felhasadás nagysága (μ és B) határozza meg.

$$\Delta E = 2\mu B = hf$$

Proton-momentum

precesszió frekvenciája
Larmor frekvencia

Egy fontos kérdés és érdekes válasz:

- ***Milyen frekvenciával gerjeszthető az $E1 \rightarrow E2$ átmenet ?***
- ***Válasz:***

$$\Delta E = 2\mu B = hf$$

A gerjesztő fotonenergia frekvenciája azonos a Larmor-frekvenciával!

7. A mágneses térrel parallel és antiparallel orientált momentum vektorok eredője?

Az ellentétes irányú vektorok eredője = 0!

Melyikből van több? N_1 és N_2

Boltzmann eloszlás: az alacsonyabb energiájú
nívó populációja nagyobb $\rightarrow N_1 > N_2$

$$\frac{N_2}{N_1} = e^{-\frac{\Delta E}{kT}}$$

Nagyon kis szám!
 $\sim 0 \rightarrow e^0 = 1!$

Pl. proton μ , $B=0.5\text{T}$
 $\rightarrow \Delta E = 2\mu B \cong 10^{-7} \text{ eV}$
 $kT (310 \text{ K}) = 0.027 \text{ eV}$

**Az antiparallel
orientációk száma alig
kisebb, mint a parallel
orientációké**

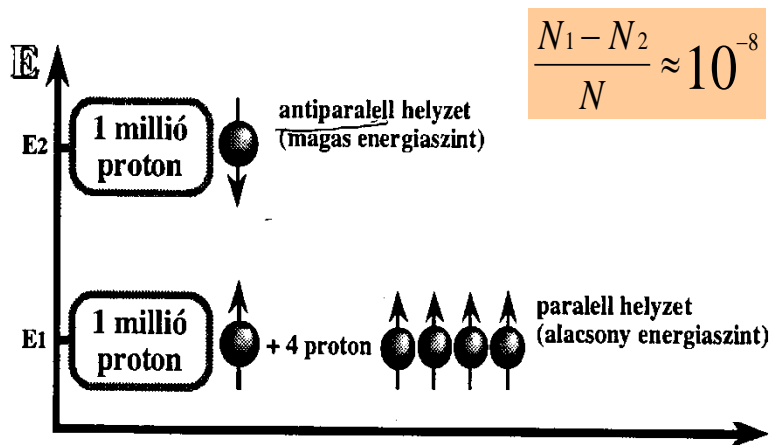
**A mágneses
momentumok csaknem
teljesen közömbösítik
egymást**

**Az eredő vektor parallel a
mágneses térrel és igen kicsi**

(<https://www.youtube.com/watch?v=p3WnFYBnghU&t=1s>)

Mag-mágneses momentumokra alapozott mérésekben **igen kis effektus várható**

$$\frac{N_1 - N_2}{N} \approx 10^{-8}$$

Jelölés: protonok
eredő momentuma M

$$\sum \vec{\mu}_i = \vec{M}$$

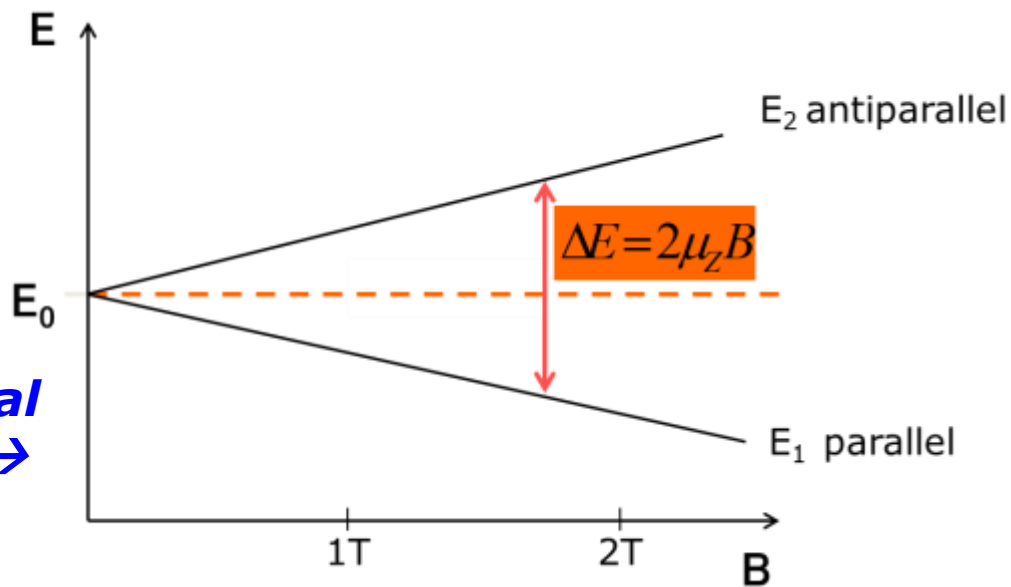
**De: a gazdag
információtartalom miatt mégis
értelmes mérést tervezni**

Hogyan növelhetnénk meg az effektust?

A populáció-különbség ΔE -től függ. Nagyobb $\Delta E \rightarrow$ nagyobb eredő vektor

$$\Delta E = 2\mu B$$

**ΔE a mágneses tér nagyságával
növelhető $\rightarrow$ nagyobb vektor $\rightarrow$
nagyobb effektus!**

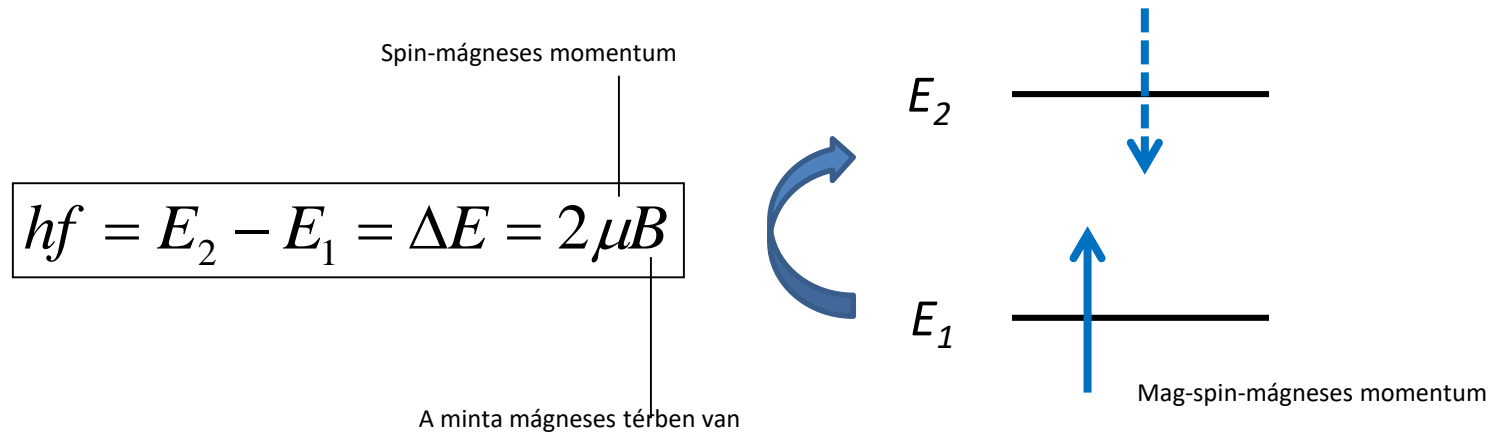

Proton- momentumok mágneses térben - összefoglalás

A protonok mágneses momentumai mágneses térben

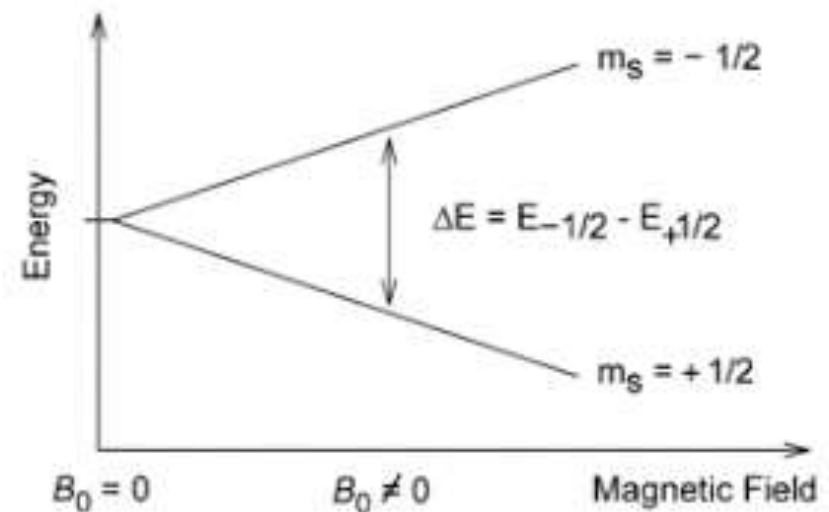
- $\vec{B}$ -vel parallel és anti-parallel állásúak lehetnek
- a parallel orientációnak kisebb az energiája és nagyobb a populációja
- mindkét orientációban precesszálnak $f = \frac{1}{h} 2\mu B$ frekvenciával
- a parallel orientációjú energiaállapot $hf = \Delta E = 2\mu B$ fotonenergiával gerjeszthető (átvihető) antiparallel állapotba
- a két orientáció energiakülönbsége lineárisan nő B -vel
- az eredő mágneses momentum vektor parallel a mágneses tér irányával és nagysága $|\vec{B}|$ -vel növelhető

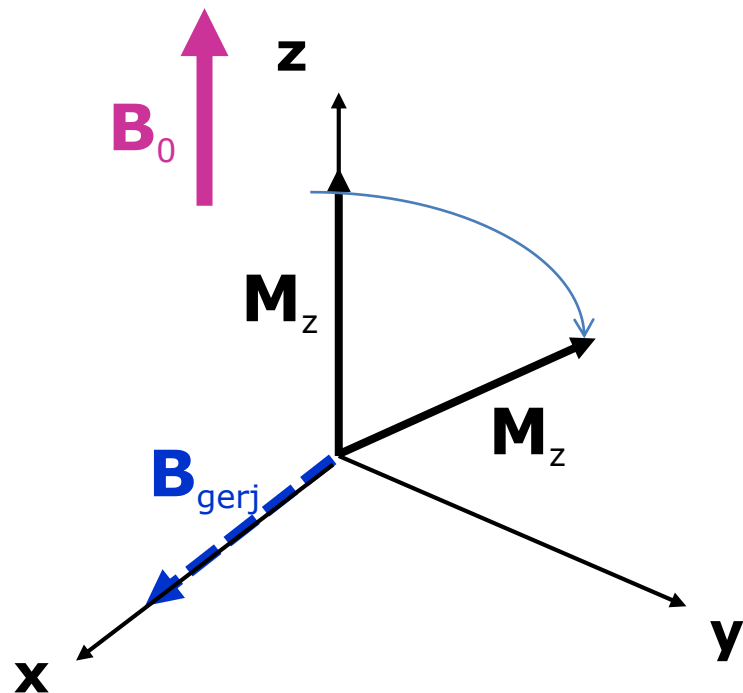
A mag (spin) mágneses rezonancia jelensége

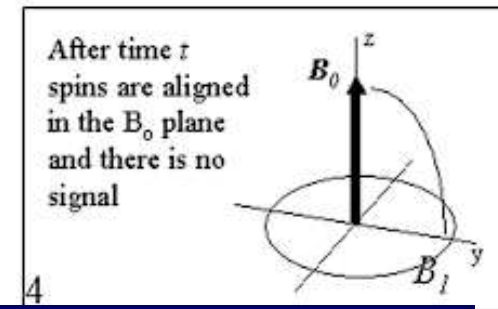
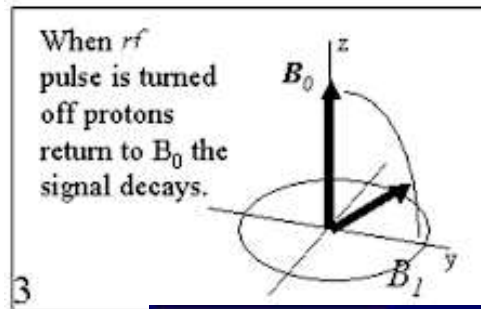
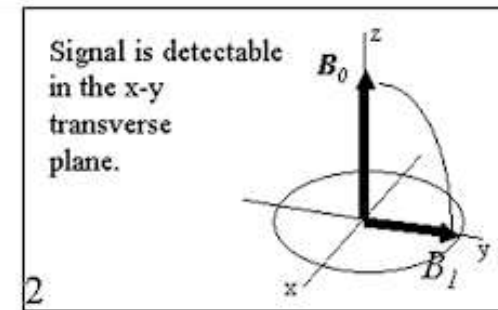
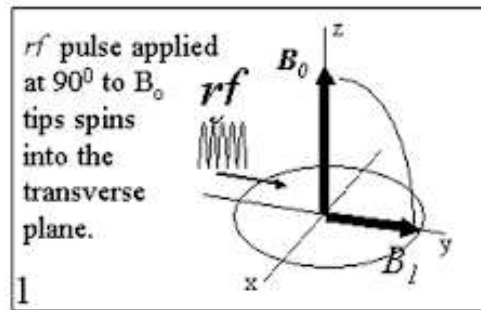
A mágneses térbe tett mintát besugározzuk olyan fotonenergiájú elektromágneses sugárzással, amely gerjeszti az $E_1 \rightarrow E_2$ energiaátmenetet és orientáció-váltást

Az energiaátmenet „*rezonanciában van*” a sugárzás fotonenergiájával

A gerjesztő tekercs mágneses tere a „z” tengelyre merőleges – az M vektor átfordulása a „zy” síkban történik

A mag mágneses rezonancia alkalmazásai

II. NMR spektroszkópia

II. Nuclear Magnetic Resonance (NMR) spektroszkópia

A kiválasztott mag (pl. H) lokális környezete egy kémiai kötésben megváltoztatja az általa érzett mágneses teret → a külső mágneses tér (B_0) hatása helyett egy módosított mágneses tér hatása érvényesül →

→ „**kémiai eltolódás**” a gerjesztési fotonenergiában

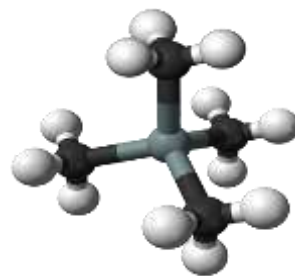
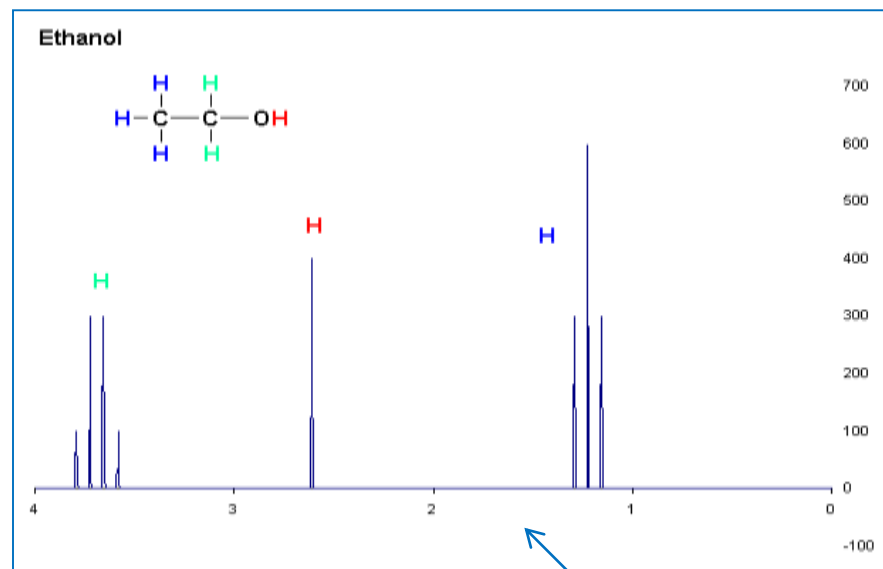
$$hf' = 2\mu B_0(1 \pm \sigma)$$

Többféle kötés jelenléte → többféle gerjesztési energia →
kémiai molekulaszervezet

^1H , ^{13}C , ^{15}N , ^{31}P -re alapozott mérések

In vivo alkalmazások is

Proton-NMR-spektrum (abszorpciós spektrum)

Referencia-szerkezet : tetrametilszilán
Gerjesztési energiája → hf_0

$$\frac{hf' - hf_0}{hf_0} \text{ (ppm)}$$

Az effektus igen kicsi

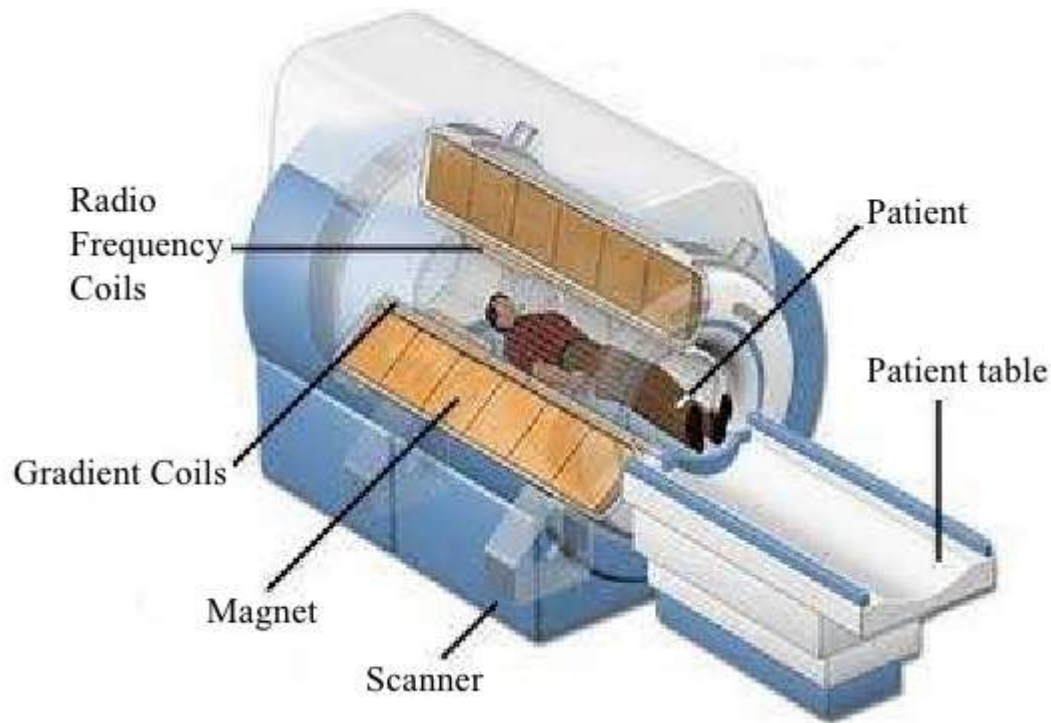
A mag mágneses rezonancia alkalmazásai

III. Diagnosztikai képalkotó módszer: MR(I)

A diagnosztikai kép alapjául szolgáló adatokat

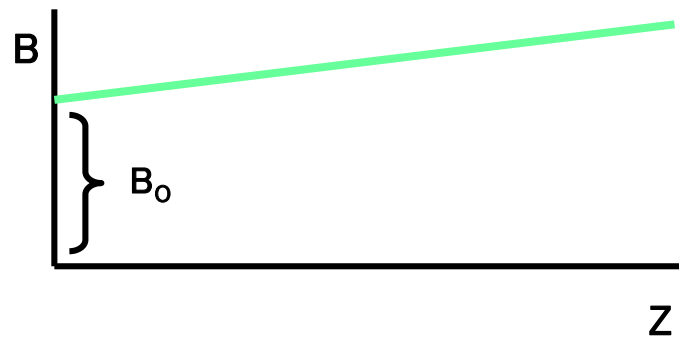
- a gerjesztő sugárzás kikapcsolása után mérik*
- mialatt a gerjesztett (antiparallel orientált) momentumok visszatérnek az alacsonyabb energiájú, parallel orientációjú állapotba*

1. A diagnosztikai mérés jellemzői

Erős mágnes $\rightarrow \Delta E$ nagyobb
Kompenzálatlan momentumok
száma nő

A B mágneses tér
iránya $\parallel Z$
Lineárisan nő Z
mentén
 $B_0 + B(Z)$

10 000 Gauss $\leftrightarrow$ 0.5 G
földi tér

**Különleges rendszabályok
óvatosság**

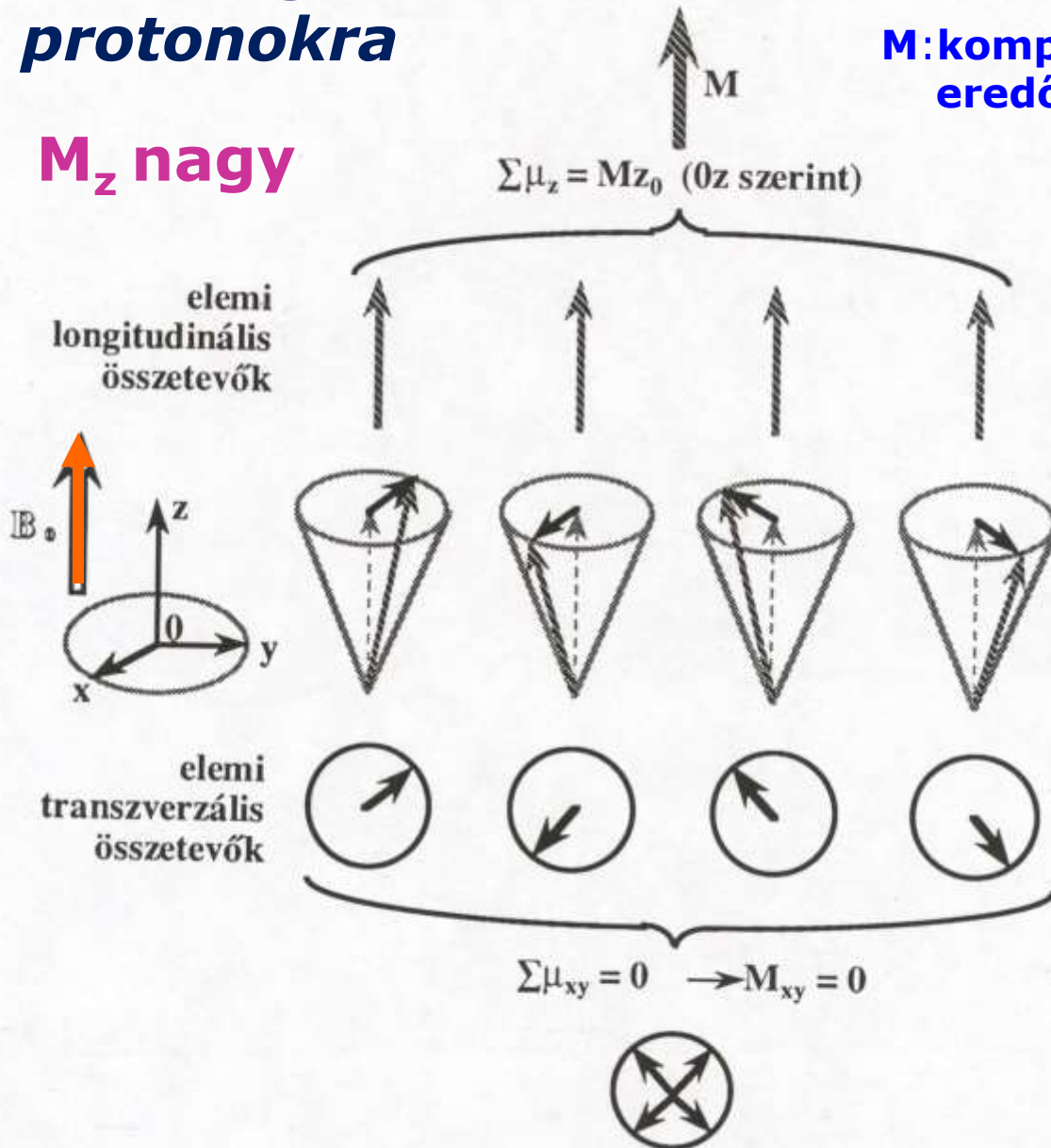
**Fémek, implantok,
pacemaker.....**

2. A mágneses tér hatása a betegben levő protonokra

M:kompenzálatlan momentumok
eredője, parallel orientáció B-vel

M_z nagy

$$2\mu B = hf$$

Mágneses tér hatása:

- orientáció
- azonos frekvenciájú precesszió

–**De:**
a precesszió fázisa
összehangolatlan

$$M_{xy} = 0$$

3. Megfelelő gerjesztési frekvenciájú sugárzás bekapcsolása: proton-mágneses rezonancia

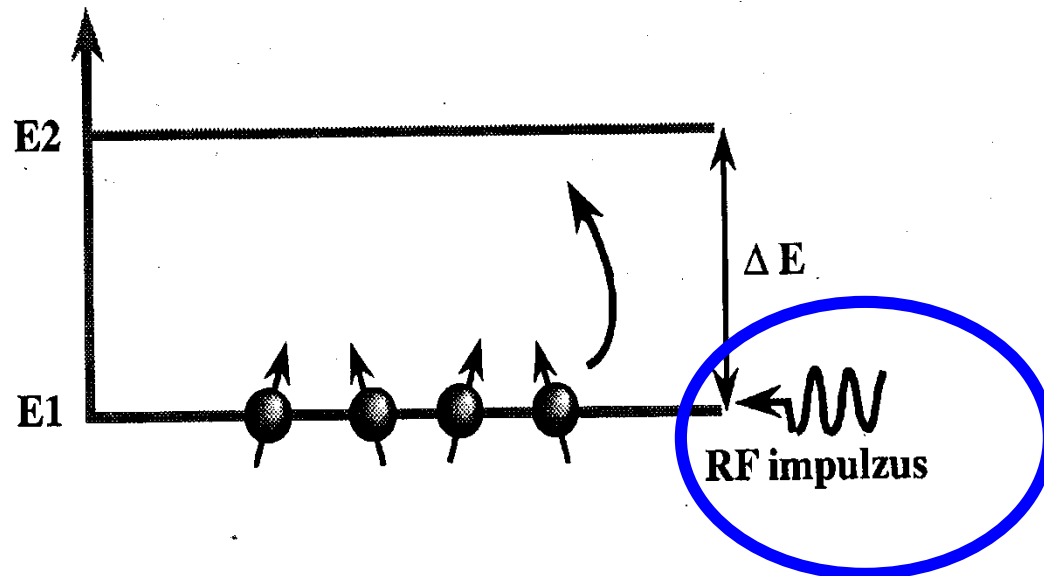
$$\Delta E = 2\mu B(z) = hf$$

↑

A vizsgálandó testrészt rádiófrekvenciás sugárzásnak tesszük
ki – tekercs AC tere
RF ~ 20 MHz ($\longleftrightarrow \Delta E$)

Z-től függ! →

→ vizsgálandó keresztmetszeti szelet kiválasztása a sugárzás frekvenciájával

A gerjesztés hatása:

1. Energiaátmenet $E1 \longrightarrow E2$

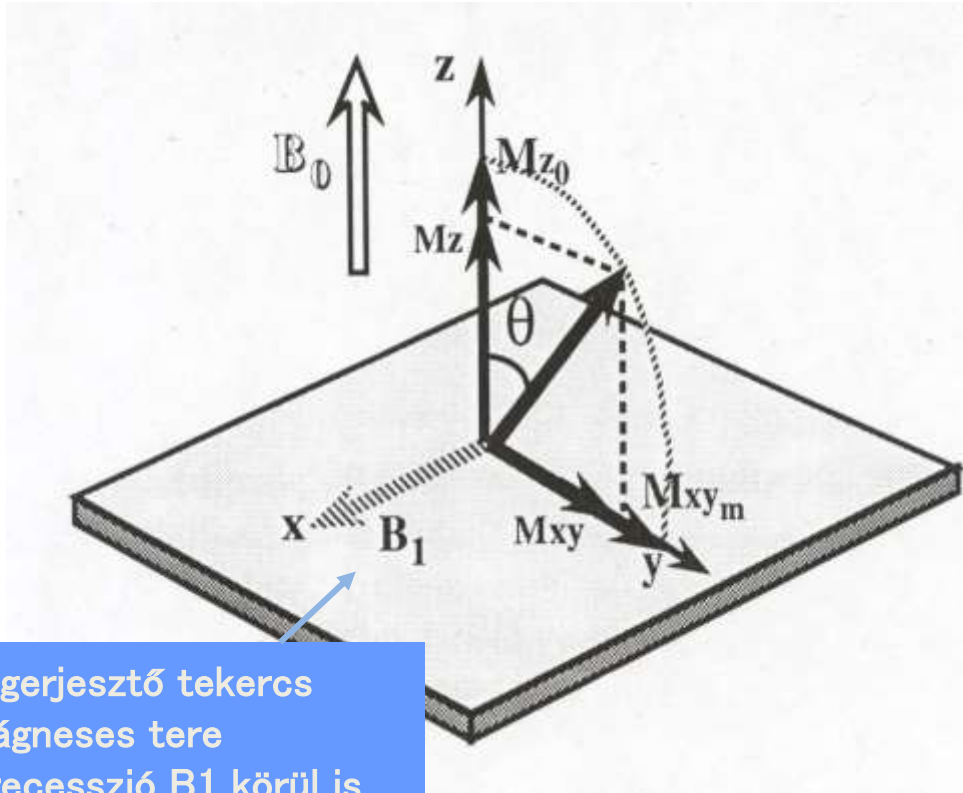
egy adott testszeletben

2. Orientációváltás **parallel** $\longrightarrow$ **antiparallel**

3. A külső váltakozó feszültség-tér rákényszeríti fázisát a precessziós mozgásra

a mágneses momentumok együtt forognak

$$M_{xy} \neq 0$$

90°-os impulzus

Merőlegesbe fordítás-ig tart

A gerjesztő tekercs
mágneses tere
Precesszió B_1 körül is
 $\hbar \nu_1 = 2\mu B_1$

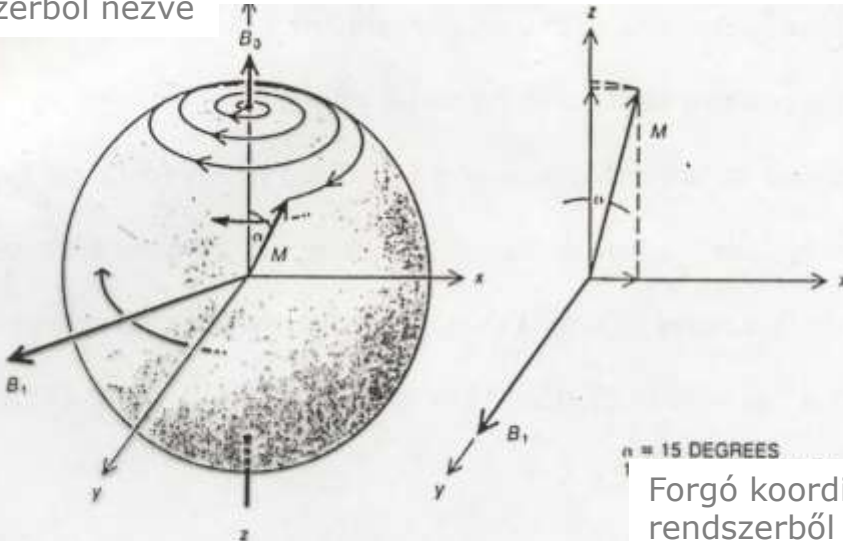
Az orientációváltás precesszávalva történik (együttes precesszió)

$$M_{xy} \neq 0$$

Álló koordináta-
rendszerből nézve

pl. 15°

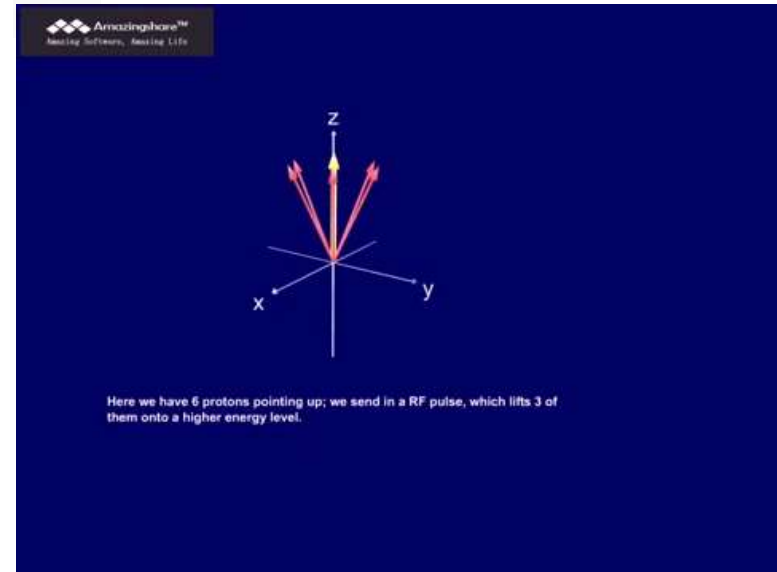
Forgó koordináta-
rendszerből nézve

Az együttes precesszió Következménye:

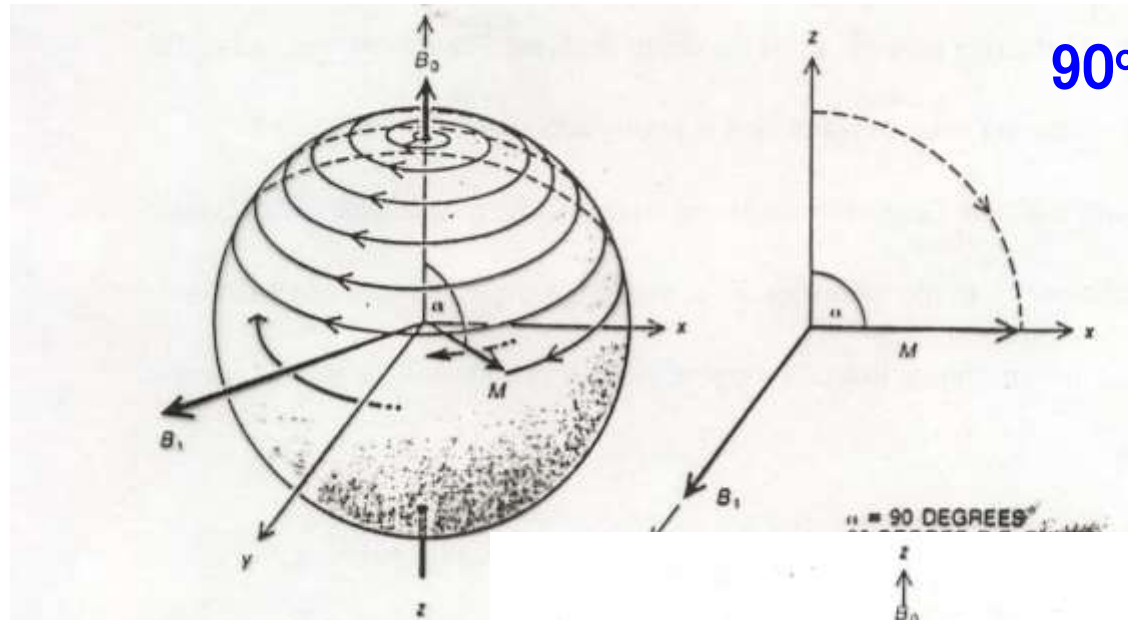
Az X-Y síkban a gerjesztés alatt

-Növekvő amplitudójú

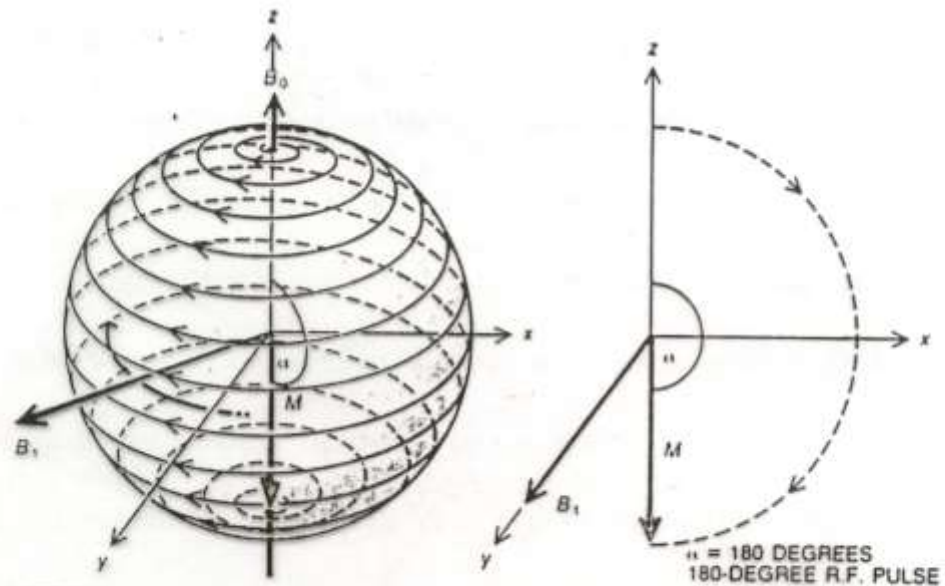
-Forgó mágneses momentum

A gerjesztés néhány fázisa

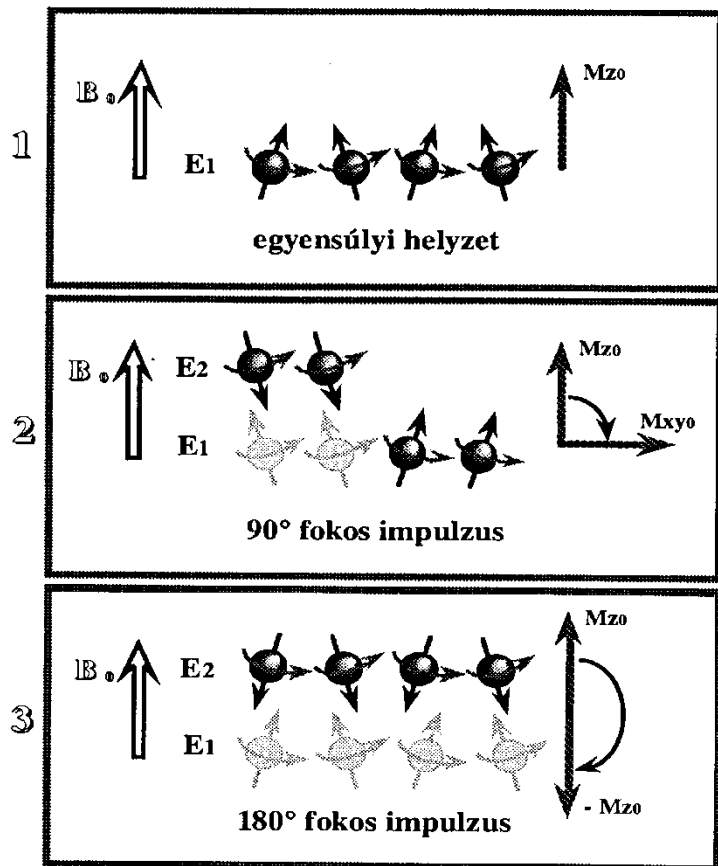

90°

180°

Orientációváltás energia-képben

90°-os impulzus
50%-os orientáció-váltás
 $M_z=0$

Valódi mérésben : 90 és 180 fokos jelek
kombinációja

szekvenciák

4. Adatgyűjtés – pl. 90 °-os impulzus után

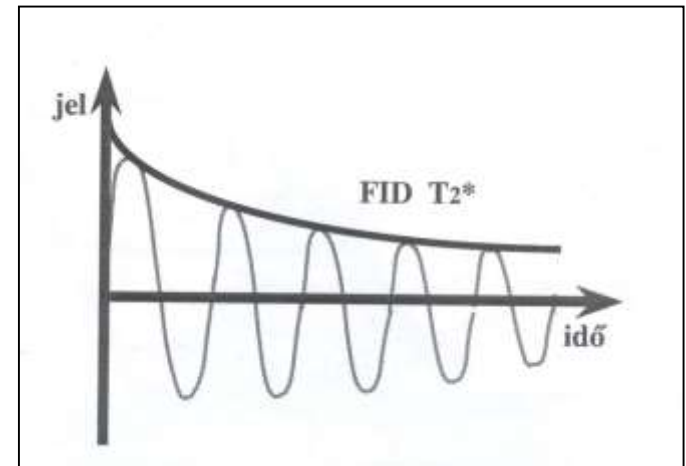
Az MR-kép adatait a gerjesztő impulzus **kikapcsolása utáni relaxáció alatt mért jelek jelentik**

Mz változik: 0 $\longrightarrow$ max

Mxy változik: körbeforogva csökken

- orientációváltás
- precesszió fázisa elhangolódik

Változó mágneses tér az X-Y síkban elektromos feszültséget indukál

A mért jel: Free Induction Decay
FID --> Mz és Mxy relaxációs ideje

<https://www.youtube.com/watch?v=FueeNmksewE&t=305s>

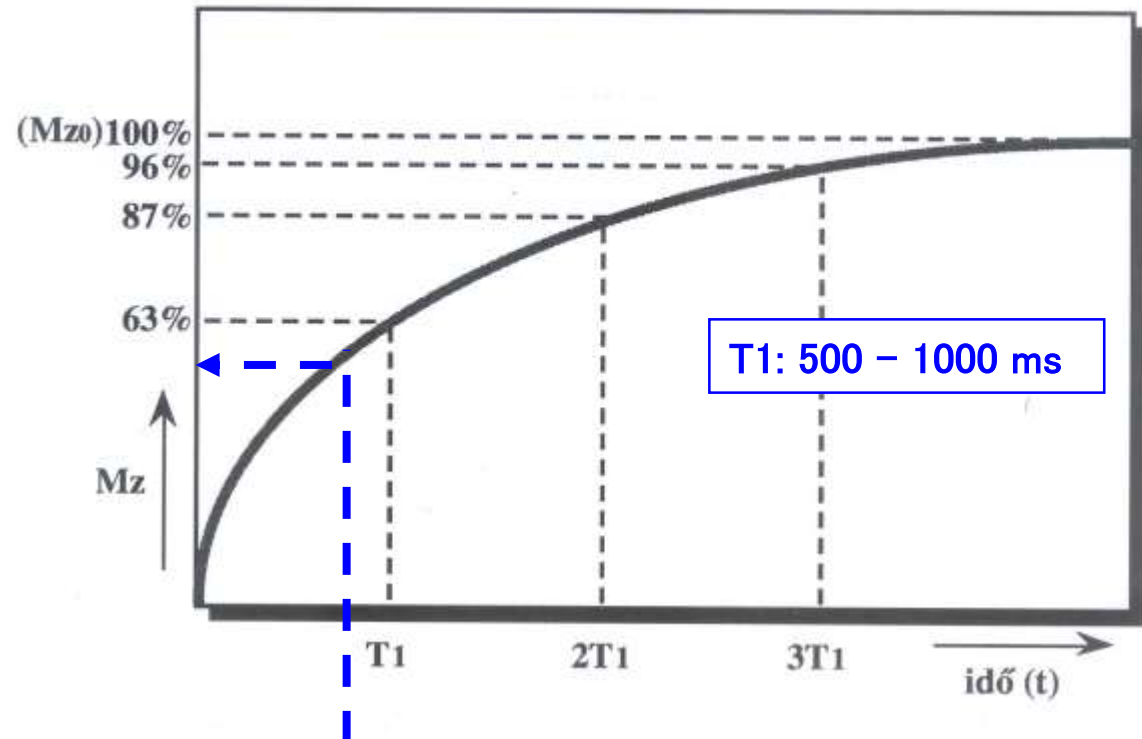
Mz relaxációs ideje: spin-rács relaxációs idő - T1

Környező
molekulák

A momentum B_0 irányú
vetülete a 90° -os impulzus
után visszatér a „Z” irányhoz

$$M_z = M_{z0} \left(1 - e^{-\frac{t}{T_1}} \right)$$

A ρ proton-sűrűséggel arányos

T1 értelmezése

Milyen gyorsan sikerül ütközésekkel leadni a ΔE energiát a környezetnek?

A ρ protonszűrűséggel arányos

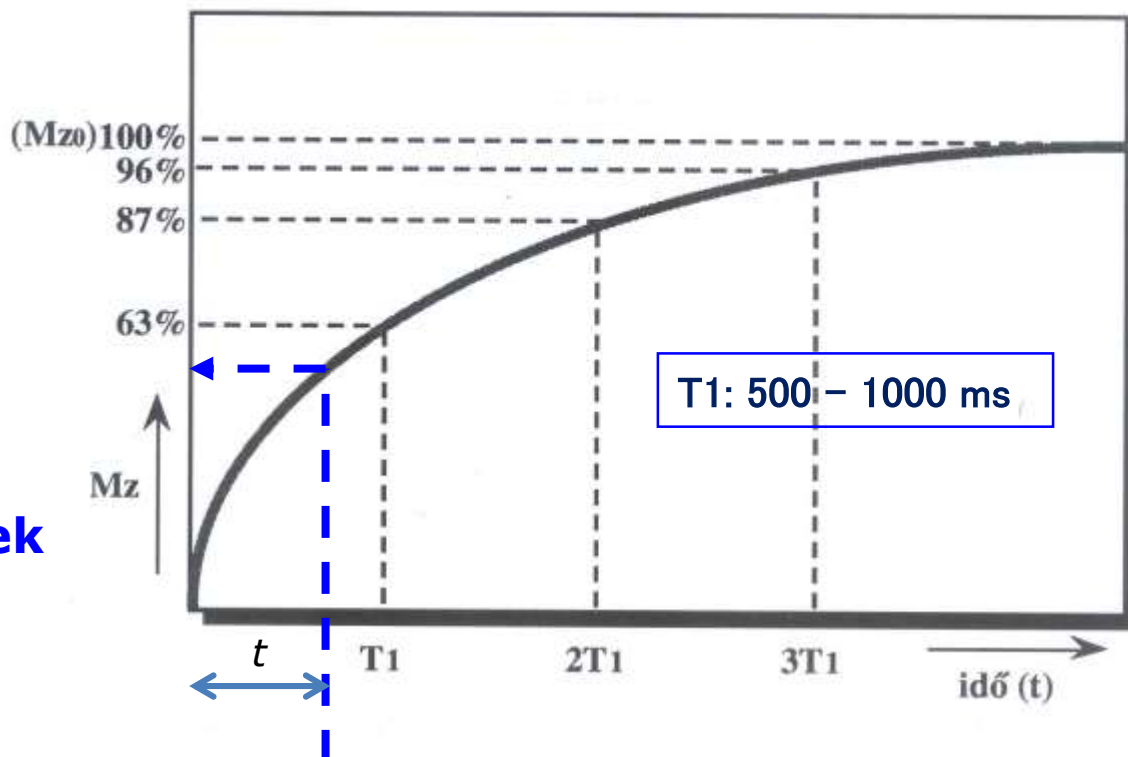
$$M_z = M_{z0} \left(1 - e^{-\frac{t}{T_1}} \right)$$

Az energiaátadás feltétele,
hogy az átvevő molekula
vibrációs frekvenciája
rezonanciában legyen a
Larmor precesszióval

$$f_p \sim f_{\text{mol}}$$

$$(f_{\text{viz}} \gg f_p)$$

Nagy molekulák lassú
rezgése - **fehérjék, lipidek**
T1 kicsi

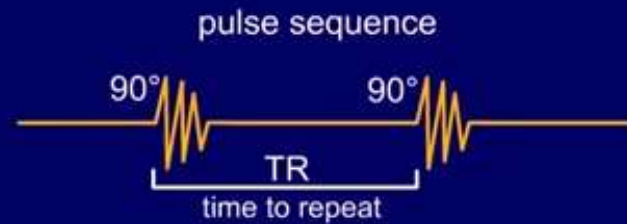
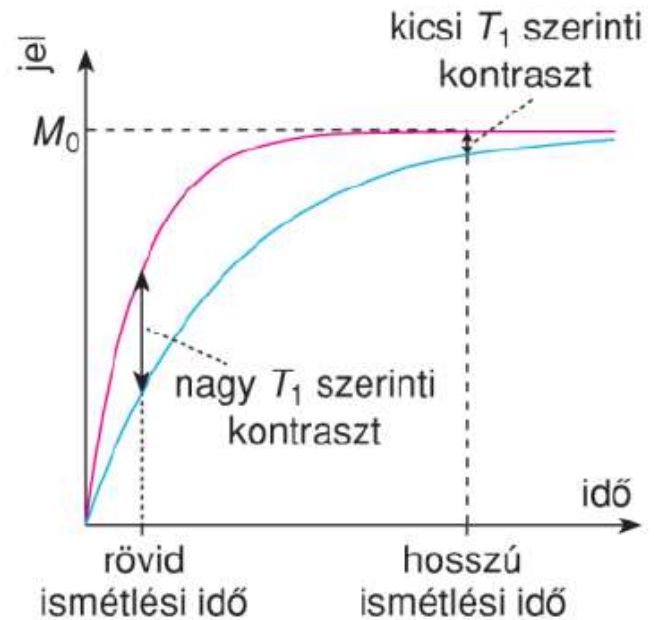
T1 rövid --- $M_z(t)$ nagy --- fényes pixel --- zsírszövet világos

*Különböző emberi szövetek spin-rács relaxációs
idői 100 MHz-nél*

<i>Szövet</i>	<i>T₁ (s)</i>
bőr	0,62 ± 0,02
vállizom	1,02 ± 0,03
nyelöcső	0,80 ± 0,11
gyomor	0,77 ± 0,07
máj	0,57 ± 0,03
lép	0,70 ± 0,05
tüdő	0,79 ± 0,06
csont	0,55 ± 0,03
prosztata	0,80 ± 0,01
vese	0,86 ± 0,03
agy	1,00 ± 0,02

We send in an 90° RF pulse, switch it off and wait a certain time TR_{long} (we will explain later why we use the term TR).

This was repeated after a certain time, which is called TR = time to repeat.

<https://www.youtube.com/watch?v=wq6MwwHfR1c&t=10s>

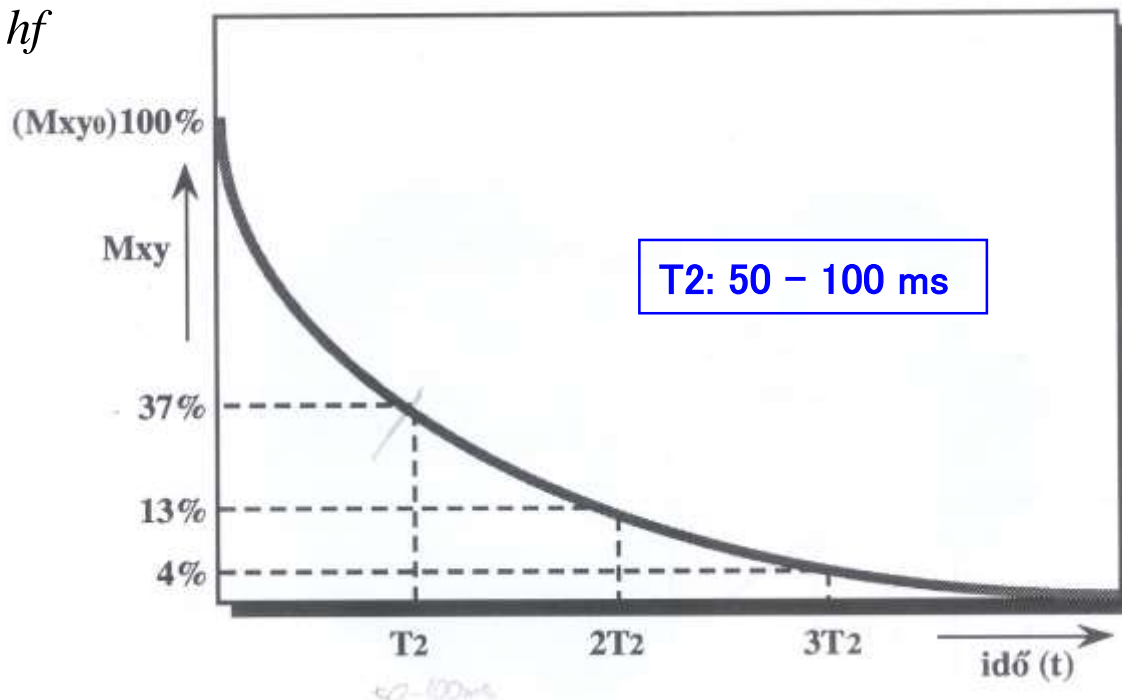
Mxy relaxációs ideje: spin-spin relaxációs idő – T2

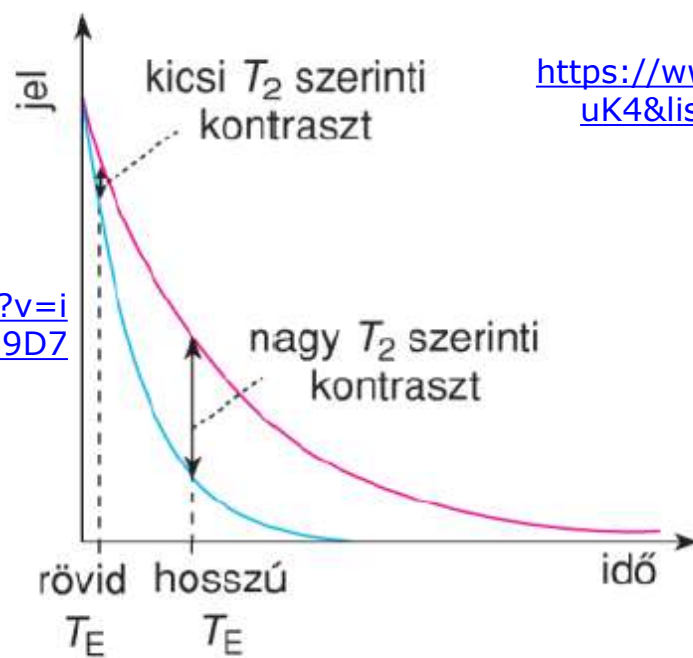
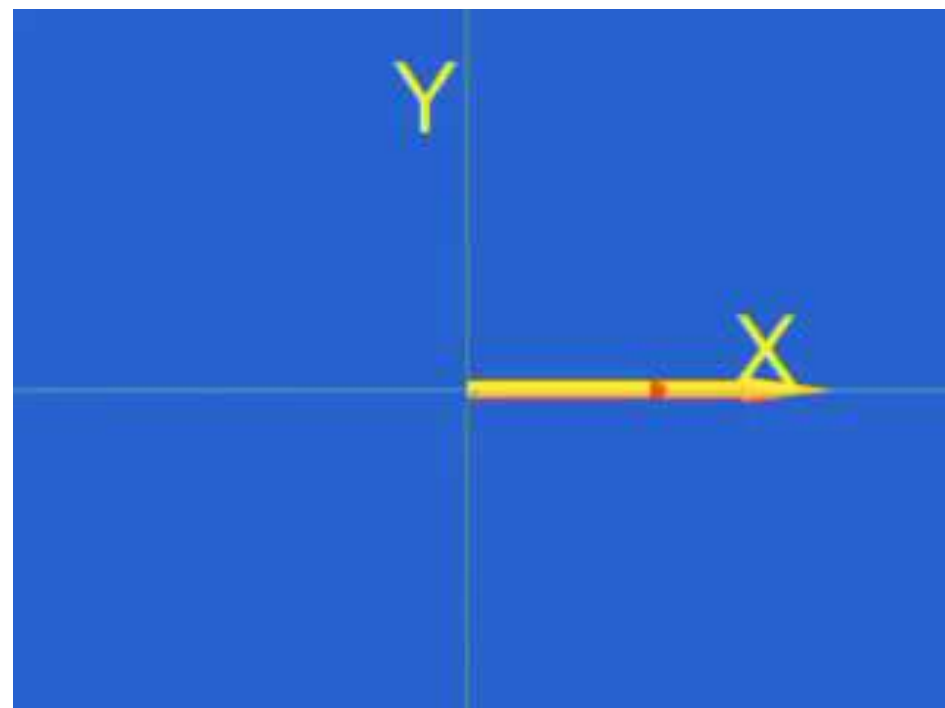
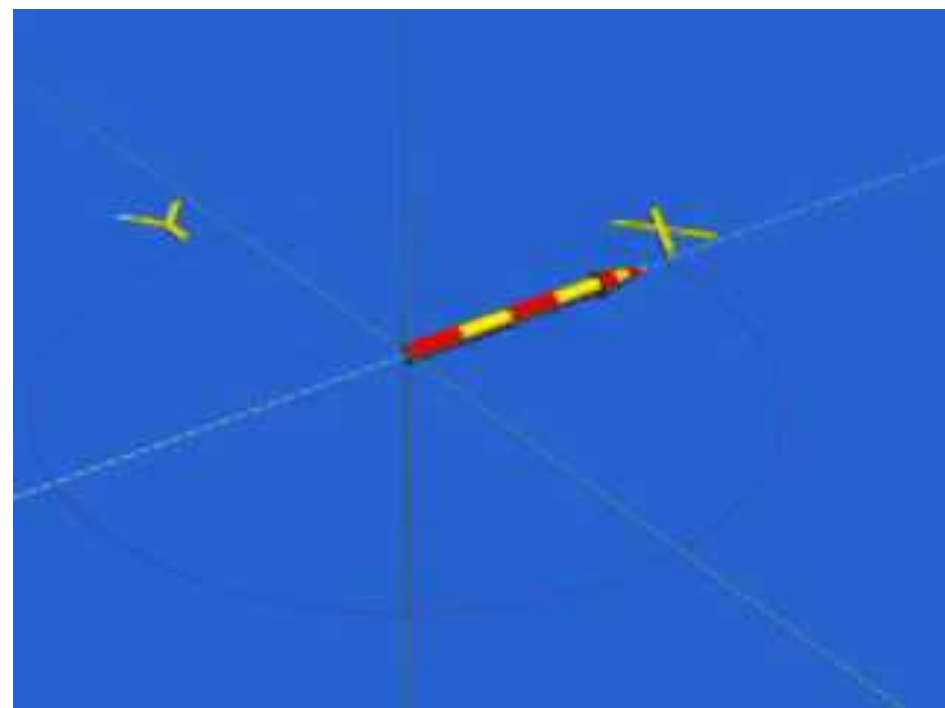
A lokális mágneses terek
miatt a koordinált precesszió
elhangelődik

$$\Delta E = 2\mu B = hf$$

$$M_{XY} = M_{XY,0} e^{-\frac{t}{T_2}}$$

T2

<https://www.youtube.com/watch?v=7oZMA0OuK4&list=PL40F1EE0DF59D777A&index=3>

<https://www.youtube.com/watch?v=is8TscwFOvM&list=PL40F1EE0DF59D777A&index=2>

T2 értelmezése

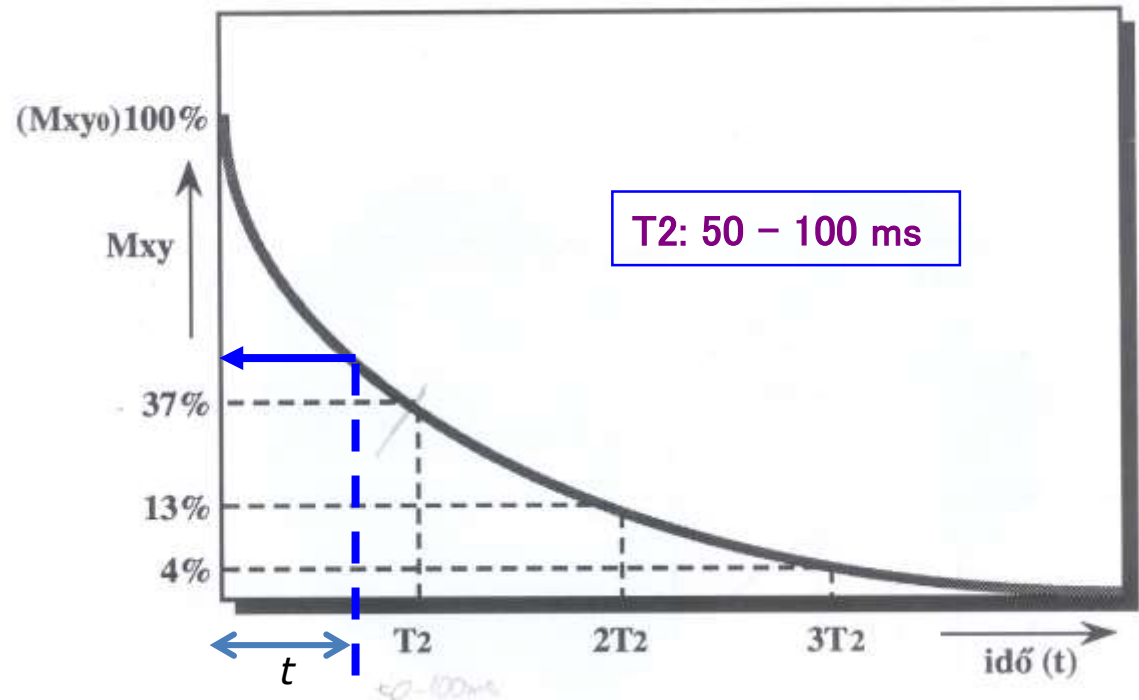
$$M_{XY} = M_{XY,0} e^{-\frac{t}{T_2}}$$

Környezet: **mágneses inhomogenitás**

T2

Nagy molekulák -> lassú mozgás
-> inhomogenitás fennmarad ->
gyors fázisvesztés ->

T2 rövid

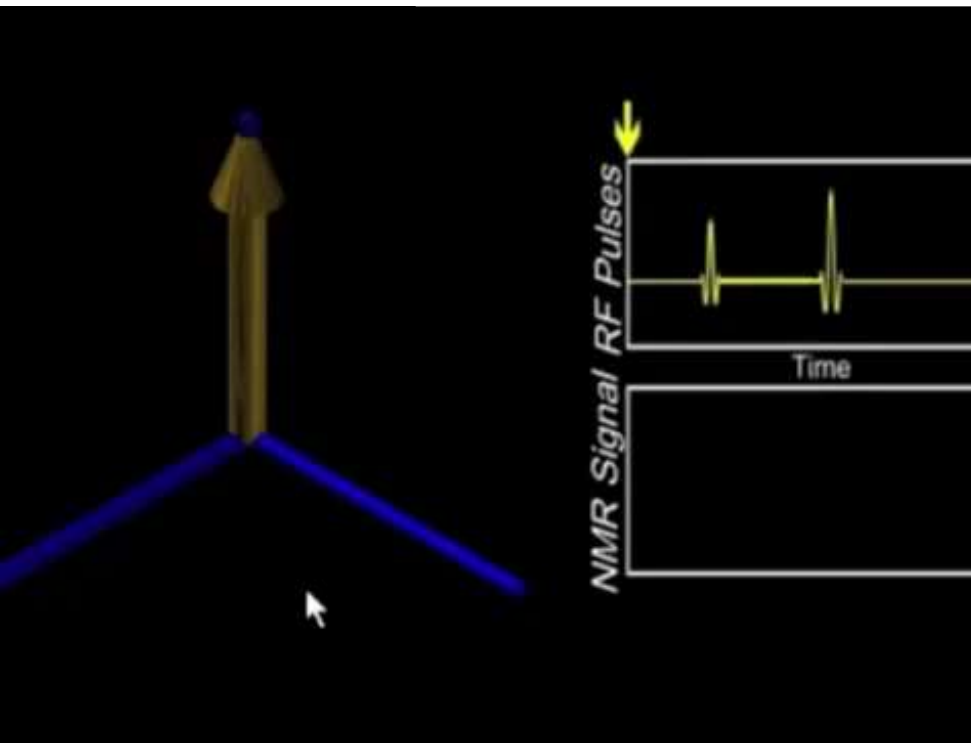
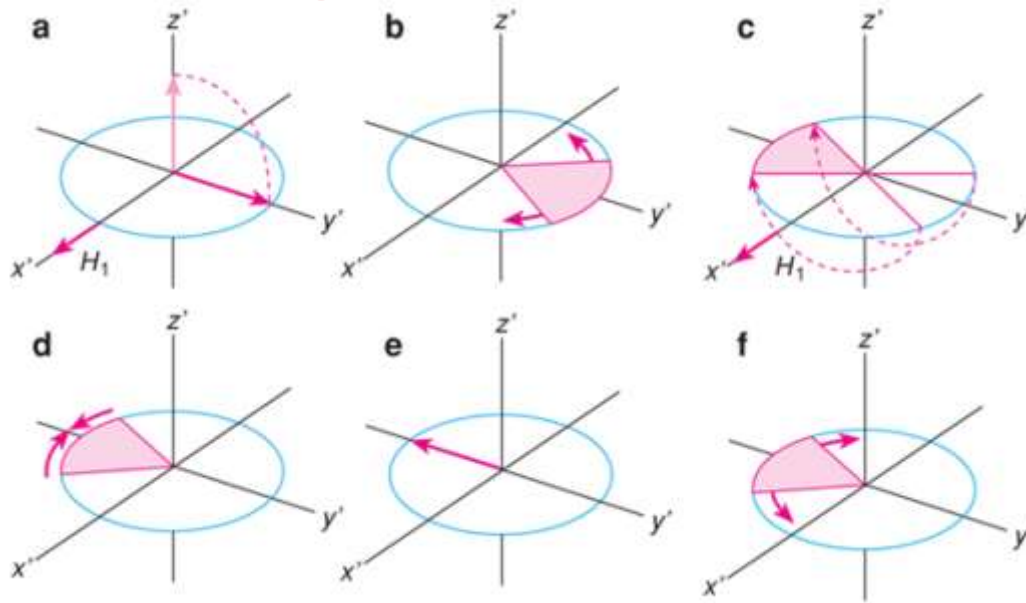

Nagy molekulák -> T2 rövid -> $M_{xy}(t)$ kicsi -> pixel sötét

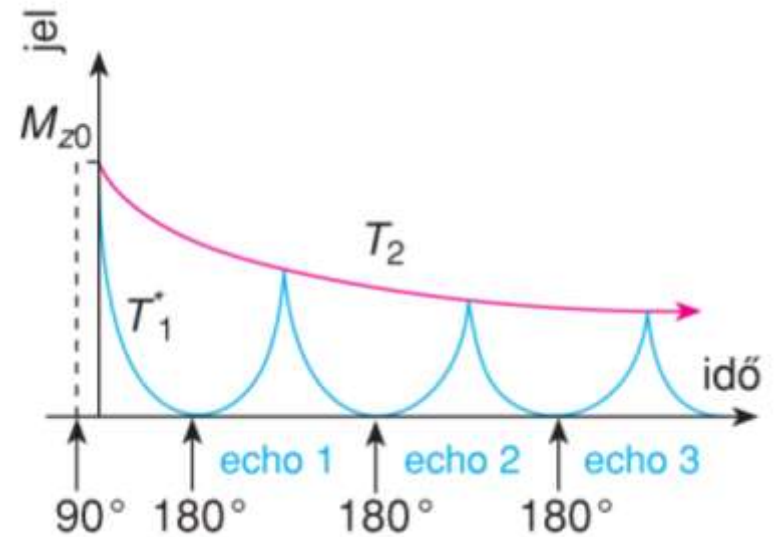
Vizes közeg: inhomogenitások kiátlagolódnak ->
fázisvesztés lassú -> T2 nagy -> fényes pixel

Spin echo elve

<https://www.youtube.com/watch?v=yKmEbCPV4Cg>

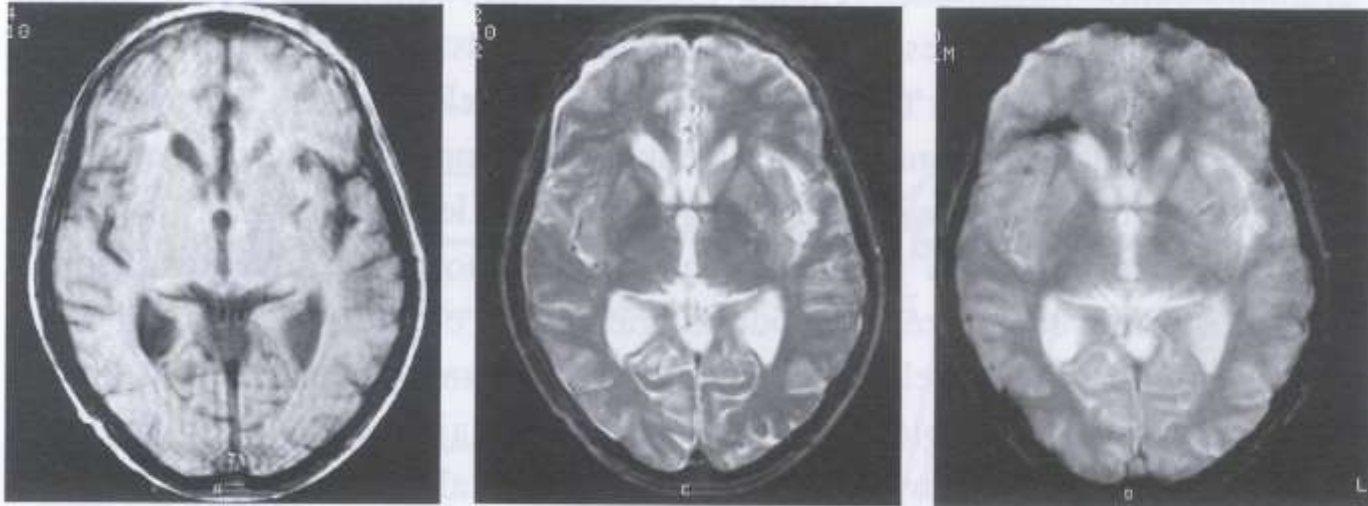
A képalkotásra használt paraméterek : ρ (protonsűrűség), T1 és T2

A T1 és a T2 szerinti fényesség-kódolás különböző
szöveti tulajdonságokat emel ki: pl zsírszövet ellentétes

Nagy molekulák (pl. lipidek)

T1 rövid -- pixel világos

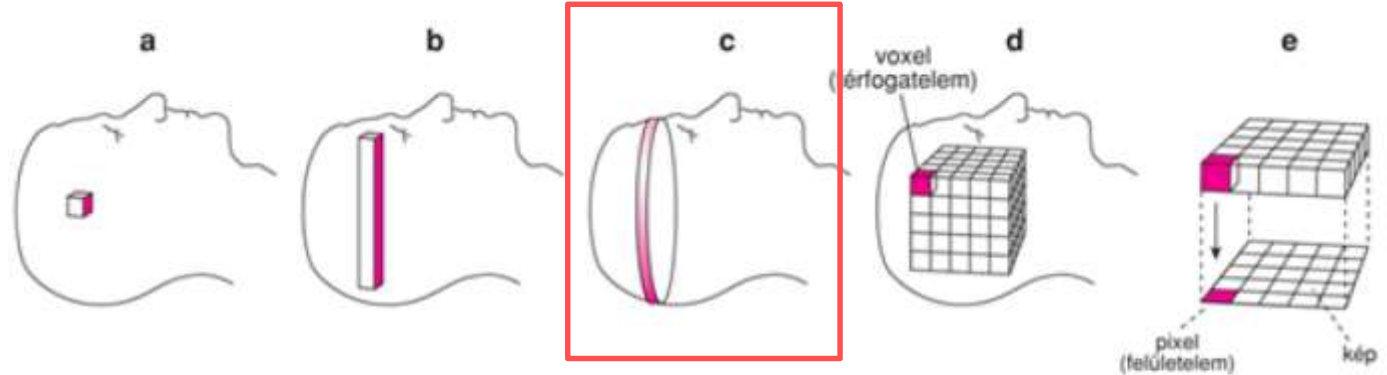
T2 rövid -- pixel sötét

T1 szerinti súlyozás
Világos: *fehér állomány*

T2 szerinti súlyozás
Világos: *szürke állomány*

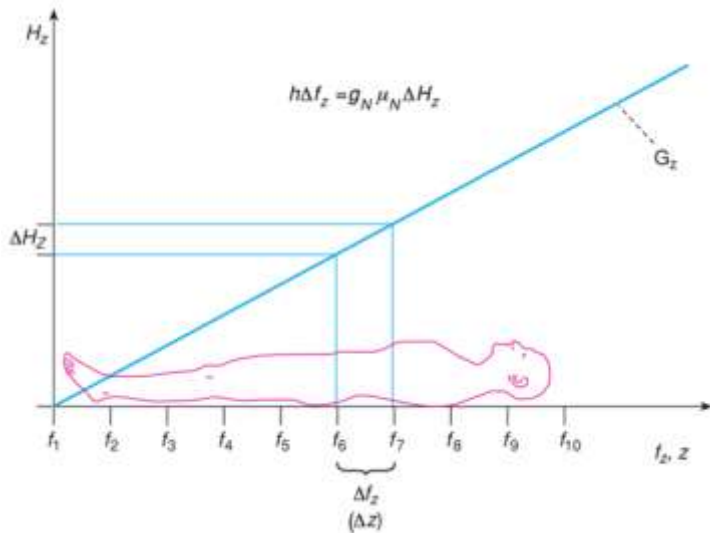
5. A kiválasztott testszeleten belüli felbontás (2DFT MRI)

1. A rezonancia állapot gerjesztési frekvenciája kiválaszt egy testszeletet

$$hf = 2\mu B(Z)$$

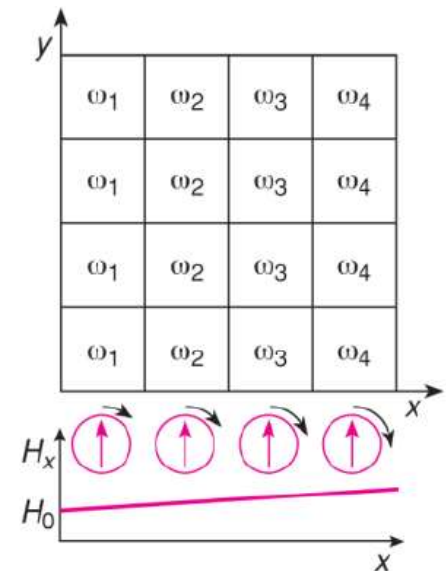
$$f \longrightarrow B \longrightarrow Z$$

2. Képelemek feloldása az X irányban

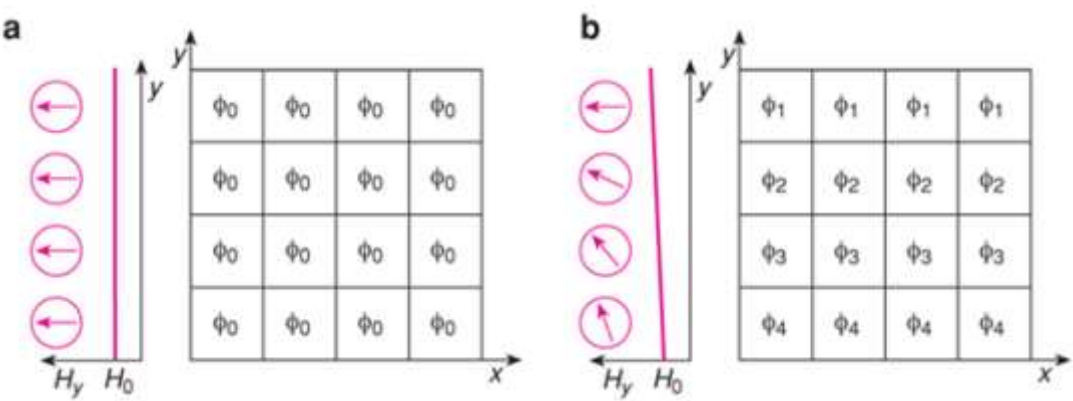
A relaxáció alatt **X irányban lineárisan változó gradiens tér**
precesszió ($\Rightarrow$ indukált feszültség) **frekvenciája**
az X mentén változik

$$hf = 2\mu(B + B(X))$$

3.Képelemek feloldása az Y irányban

Y mentén lineárisan változó gradiens tér alkalmazása rövid ideig => Precesszió **fázisának** módosítása Y függvényében

Egy szeleten belül a pixelek kijelölése gradiens-terekkel

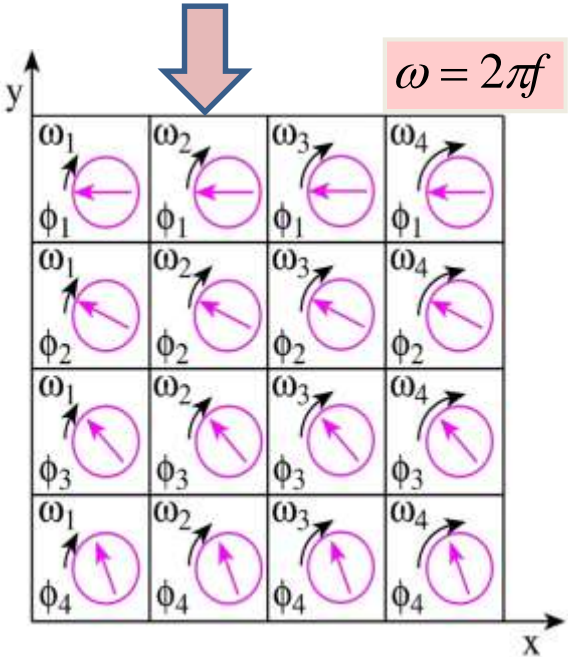
4. A vevőtekerccsel mért jel felbontása

A mért indukált feszültség sok frekvenciájú és fázisú jel szuperpozíciójának eredménye

Az egyes f és ϕ komponensek előállítására **Fourier analízissel**

$$\longleftrightarrow \rho_{i,j}, \tau_{1,i,j}, \tau_{2,i,j}$$

minden képelemre

Az MRI mint diagnosztikai módszer

- non-invasive módszer (de: kontrasztanyagok toxicitása?)
- Csont-szövet nem zavar: pl. gerincvelő vizsgálata ↔ UH, CT
- Felbontás: ~5 mm vastag szelet, 1.5x1.5 mm képelem – igen jó
mint a CT, de a kontraszt élesebb
- 3D rekonstrukció lehetősége
- Lágy szövetek, elsősorban zsírszövetek – agyszövet
de széleskörű alkalmazás: nyak, mellkas, alhas (máj, lép, hasnyálmirigy,
vese..) vázizomzat, ízületek

De: - a készülék és a mérés drága

- 3D képhez hosszú adatgyűjtési idő –
pszichológiai problémák

Biztonsági szempontok

erős mágneses tér, indukált áram melegítő hatása,
hangjelenségek, perifériális idegvégződés
stimulálása

gerjesztő tér teljesítménye és dB/dt limitek

kontraindikáció: terhesség első trimer

pacemaker

ferromágneses és fém implantok

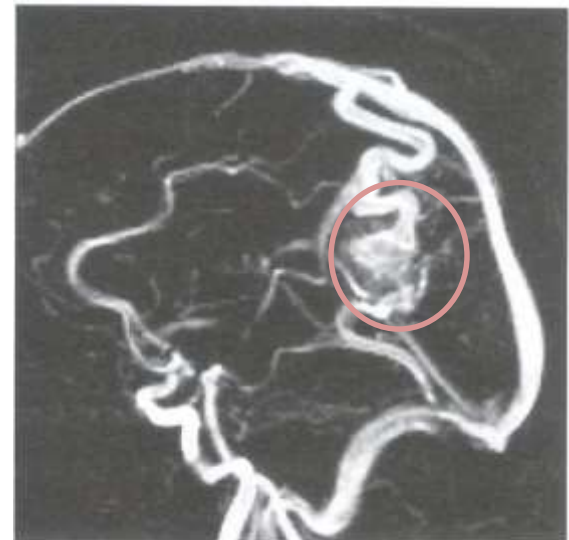
(pl. szembe került szilánkok)

Speciális MRI technikák – fejlődési irányok

1. Angiográfiai alkalmazások

A mért térfogatba a szeletre merőlegesen ki vagy be-áramló vér a sebességprofiltól és az áramlási sebességtől függően jelszegény vagy jelgazdag tartományhoz vezet

Artéria cerebri média területén
arterio-venosus malformáció
-fáziselemzés alapján

Kontrasztanyagok használatához

Paramágneses anyagok:

Külső mágneses térbe helyezve mágneseződnek, úgy hogy a külső térrel paralelek lesznek. A külső tér megszűnése után mágnesezettségüket elvesztik.

Diamágneses anyagok:

Külső mágneses térben mágneseződnek, de úgy hogy a külső térrel antiparallelek. A tér megszűnése után elveszik mágnesezettségüket.

Ferromágneses anyagok:

Állandó mágnes lesz egy külső mágneses tér hatására, és megtartja a mágnességét akkor is, ha a külső mágnesező teret eltávolítottuk a környezetéből. Spontán mágneses tulajdonságokat mutat

Gd – jelzés

érszűkület

értágulat

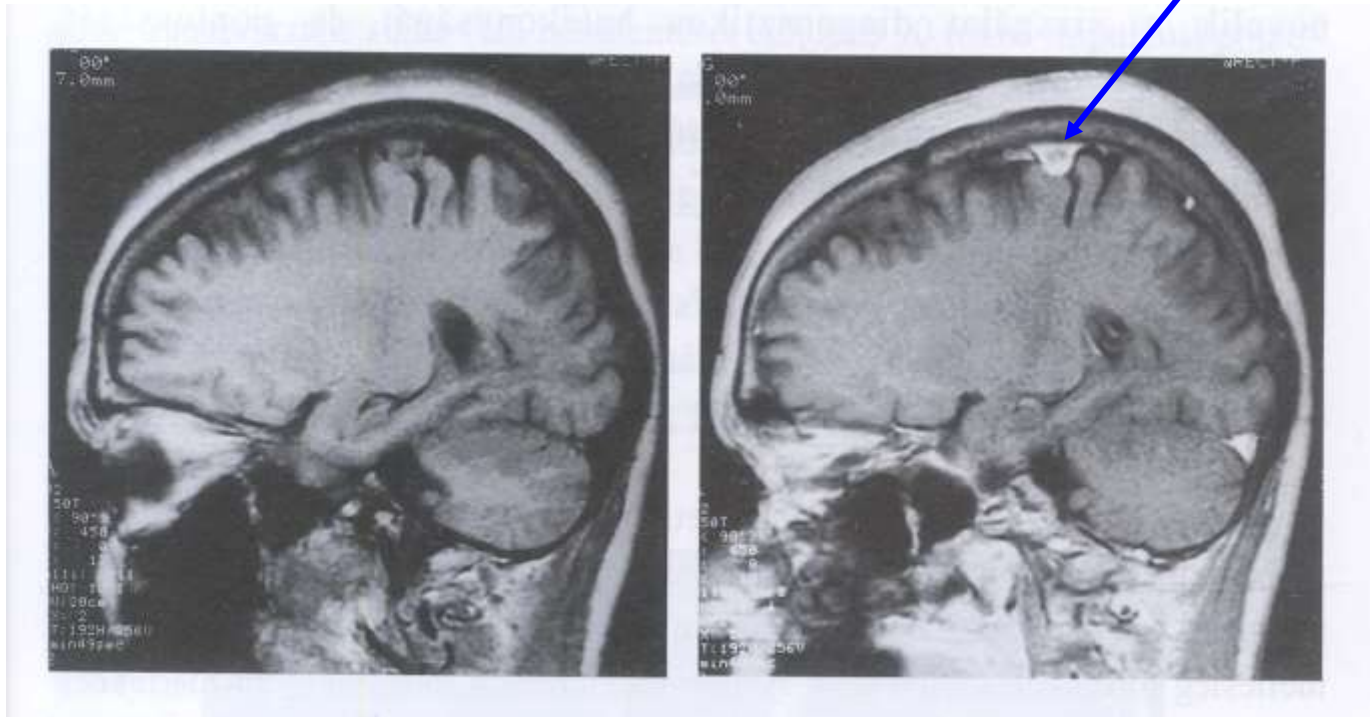
Time of flight – hatás

A kontraszt a vizsgált
testszeletekre merőlegesen
átáramló folyadék sebességétől
függ – sebességprofil szerepe.

2. Kontrasztanyagok alkalmazása: T1 és T2-kontraszt

T1 súlyozott kép meningeoma diagnosztizálásához

Gadolinium kontraszt kiemeli a daganat helyét: világos képlet

Paramágneses atomok alkalmazása: T1 rövidül a kóros szövetekben (tér irányába rendeződő momentumok hatására)

Gd, Mn, Ba – farmakonok → beáramlás, ahol a vér-agy gát átjárható (pl.tumor)

T2 típusu kontrasztanyagok

ferromágneses: ép szövetekben T2 csökken → T2 kép sötét
szuperparamágneses (Fe-oxid) nanorészecskék: T2-kép sötét
pl. máj: normál szövetek dúsítják, tumor nem

Víz: természetes kontrasztanyag

De: Gd jelző (T1) toxicitása → veseelégtelenség

3. Funkcionális MRI- fMRI

BOLD : Blood Oxygen Level Dependent signal

Ogawa, 1990

Alapja:

oxy hemoglobin : diamágneses, nincs atomi mágneses momentuma
deoxy hemoglobin: paramágneses, mágneses momentuma van
(kompenzálatlan spinű elektron-pálya)

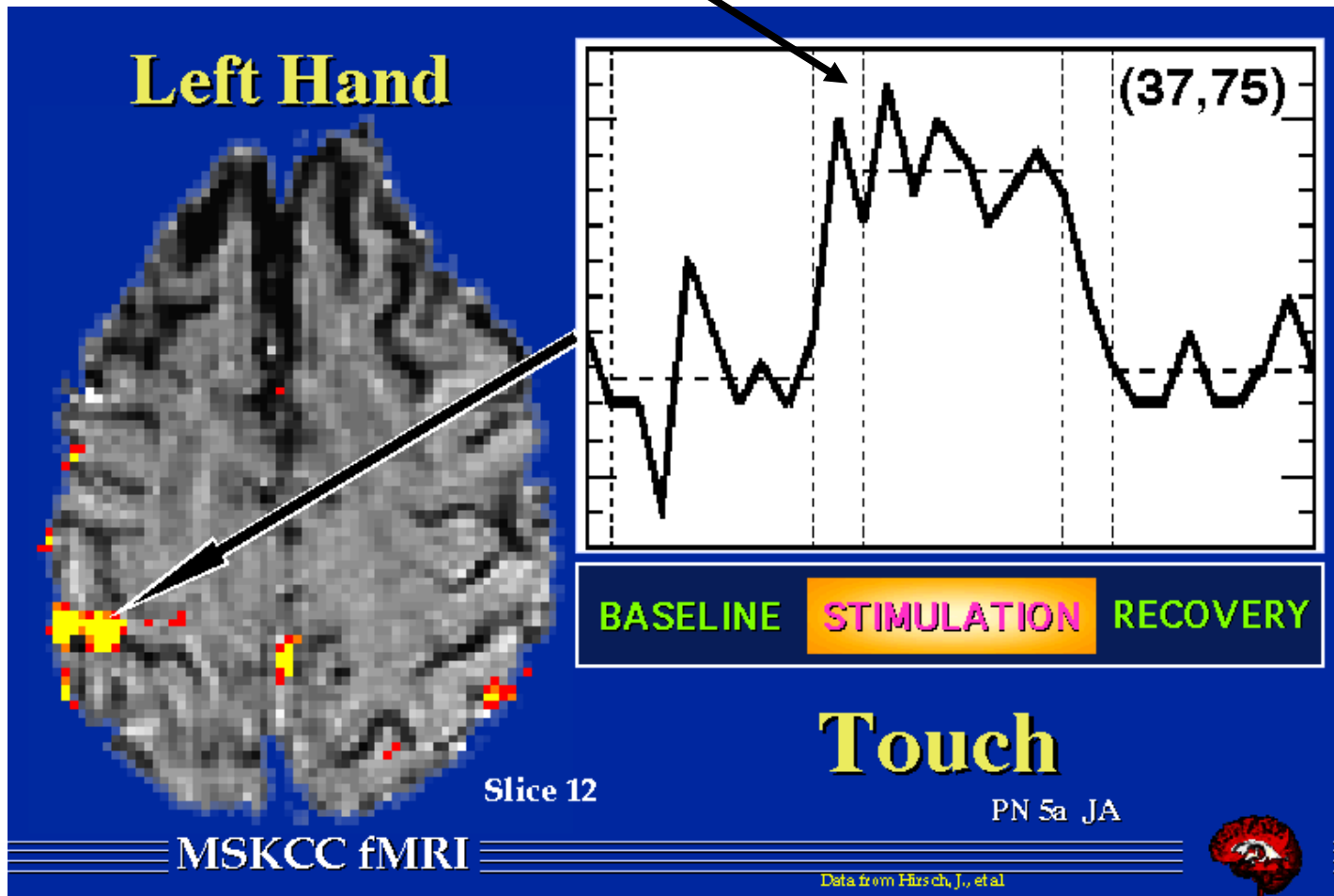
=> *Hb állapota endogén kontraszt-agens*

Alkalmazása agyi funkciók vizsgálatában:

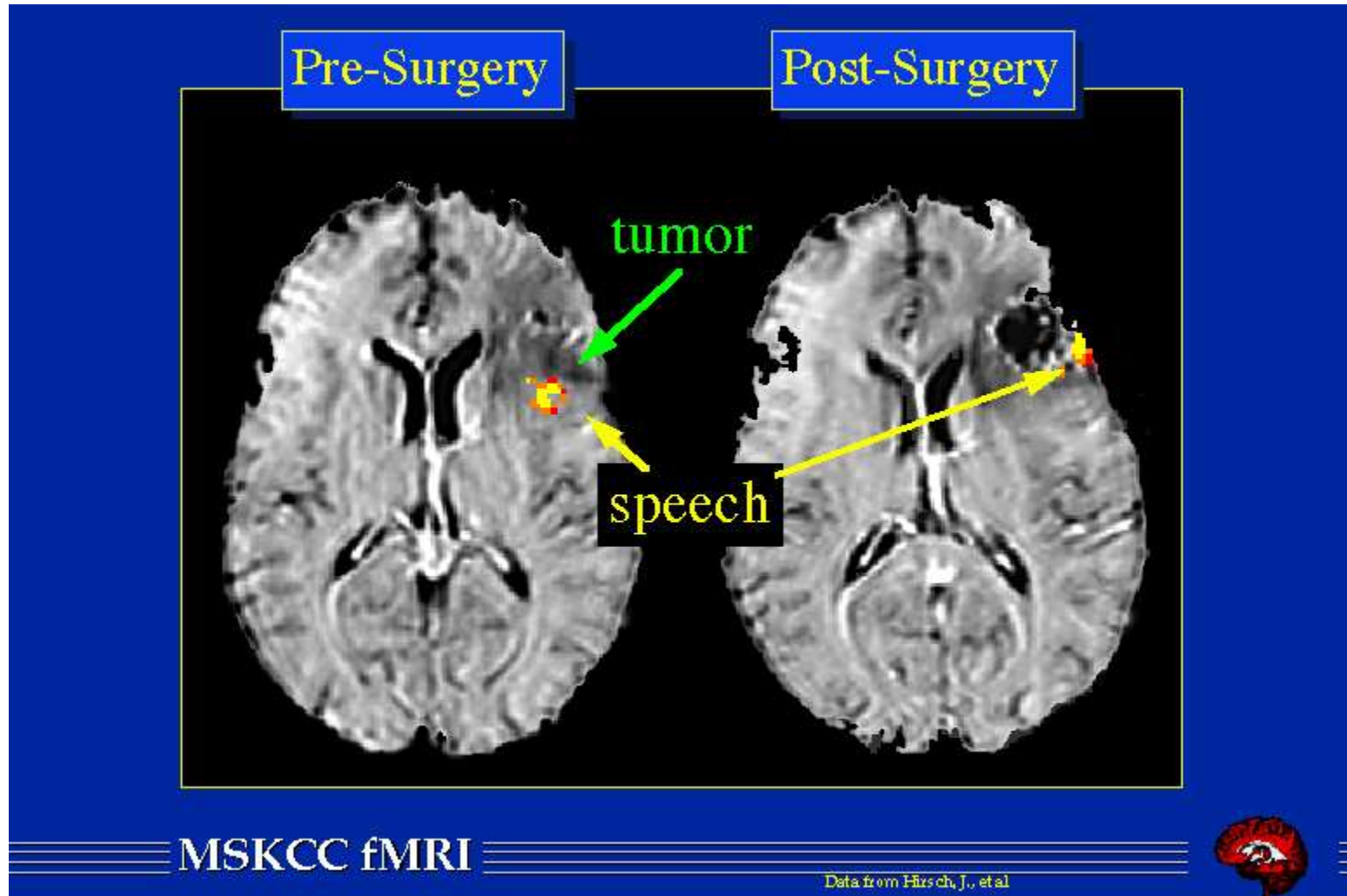
visual cortex, motor cortex, beszéd

Neuron aktivitás   ↑   véráramlás   ↑   oxyHb   ↑   T2   ↑   jelintenzitás   ↑

Hemodinamikai válaszfüggvények – rövid mérési idő: 1–2 perc
alacsony felbontás, gyors szkennelés 1/ 2–3 sec

fMRI – sebészeti területek és funkcionálisan fontos tartományok elkülönítése

4. DWI – diffúzió-súlyozott MRI

A szövetekben diffundáló víz molekulák diffúziós együttthatójával súlyozott képalkotás. A víz diffúziós mozgása a szöveteket mikrométer-felbontásban monitorozza, szemben az MRI mm-skálájú felbontásával. Különösen alkalmas **tumoros szövetek korai felismerésére**.

